

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI NA LATA 2017-2025

Opracowanie:

Grupa CDE

Grupa CDE Sp. z o.o.

Biuro:

ul. Krakowska 11

43-190 Mikołów

Tel/fax: 32 326 78 16

e-mail: biuro@ekocde.pl

Zespół autorów:

Michał Mroskowiak

Anna Piotrowska

Wojciech Płachetka

Tomasz Pilch

Aleksandra Szlachta

Kierownik projektu:

Agnieszka Kopańska

Spis treści

1. Wstęp.....	5
1.1 Słownik pojęć	6
2. Podstawa opracowania.....	7
3. Charakterystyka ogólna i sytuacja społeczno-gospodarcza Gminy	9
3.1 Położenie	9
3.2 Demografia	13
3.3 Bezrobocie	14
3.4 Pomoc społeczna	16
3.5 Edukacja.....	18
3.6 Kultura i sport	19
3.7 Uczestnictwo w życiu publicznym	21
3.8 Działalność gospodarcza	23
3.9 Gospodarka odpadami i wyroby azbestowe	24
3.10 Środowisko naturalne	25
4. Skrócona diagnoza zjawisk występujących na terenie gminy Świerklany	26
4.1 Sfera społeczna	27
4.2 Sfera gospodarcza.....	28
4.3 Sfera techniczna.....	28
4.4 Sfera funkcjonalno-przestrzenna	29
4.5 Sfera środowiskowa	29
4.6 Podsumowanie diagnozy	30
5. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji.....	31
6. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.....	45
6.1 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	46
7. Wizja, cele i działania	48
7.1 Wizja i cele	48
7.2 Projekty rewitalizacyjne	50
7.3 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	64
8. Mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych	65
8.1 Komplementarność przestrzenna	65
8.2 Komplementarność problemowa	66
8.3 Komplementarność międzyokresowa	71
8.4 Komplementarność źródeł finansowania.....	71

9. Indykatywne ramy finansowe	72
9.1 Instrumenty finansowania	72
9.2 Szacunkowe ramy finansowe	75
10. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji	76
10.1 Sposób włączenia interesariuszy w proces wdrażania i monitorowania GPR	79
11. System realizacji Programu	81
12. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja Programu	83
13. Powiązania Programu z dokumentami strategicznymi	88
13.1 Powiązania z dokumentami na szczeblu wojewódzkim	88
13.2 Powiązania z dokumentami na szczeblu powiatowym	89
13.3 Powiązania z dokumentami na szczeblu gminnym	93
14. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	98
15. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	99
Spis tabel	100
Spis rysunków	101
Załączniki	102

1. Wstęp

Gminny Program Rewitalizacji na lata 2017-2025 stanowi istotny instrument wspierający zarządzanie rozwojem gminy w zakresie wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez powiązane ze sobą działania społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Pozwala on na prowadzenie wieloletniego procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z potrzebami i oczekiwaniami interesariuszy.

Program został opracowany zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz *Wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* z dnia 2 sierpnia 2016 r. Dokument uwzględnia zasadę partnerstwa i partycypacji na każdym etapie jego wdrażania oraz zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami. Kompleksowość i spójność zaproponowanych kierunków działań koresponduje ze zdiagnozowanymi potrzebami rewitalizacyjnymi, umożliwiając optymalne wykorzystanie potencjału endogenicznego miasta na rzecz podniesienia jakości życia i aktywności społecznej mieszkańców, poprawę ładu przestrzennego przestrzeni publicznych i stanu środowiska naturalnego oraz poprawę dostępności komunikacyjnej i wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej. Programowanie działań rewitalizacyjnych uwzględniło również konieczność zapewnienia kompleksowości interwencji infrastrukturalnej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) ze wsparciem realizowanym w ramach funduszy ukierunkowanych na rozwój kapitału społecznego (Europejski Fundusz Społeczny).

W ramach prac nad procesem rewitalizacji w pierwszej kolejności przeprowadzono diagnozę społeczną obszaru gminy w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Efektem tych prac było podjęcie uchwały nr 269/XL/18 Rady Gminy Świerklany z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 202/XXXI/17 Rady Gminy Świerklany z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Następnie Rada Gminy Świerklany podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Świerklany.

1.1 Słownik pojęć

Rewitalizacja – jest to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariusze rewitalizacji – to w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Komitet Rewitalizacji – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczą burmistrza miasta.

Obszar zdegradowany – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych - w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- 2) środowiskowych - w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi, stanu środowiska, lub

3) przestrzenno-funkcjonalnych - w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznych - w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – dokument zawierający opisową charakterystykę miasta, analizę szczegółowych danych dotyczących sytuacji społecznej oraz w zależności od uwarunkowań lokalnych sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w podziale na jednostki analityczne, wyróżnienie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z przedstawieniem zastosowanej metody ich wyznaczenia.

Gminny Program Rewitalizacji – podstawowe narzędzie prowadzenia rewitalizacji, zapewniające jej kompleksowość oraz działania w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną (a także realizowanych przez nią samą). Jego podstawą powinno być wyznaczenie obszarów wymagających działań oraz przedstawienie całościowej strategii ich prowadzenia.

2. Podstawa opracowania

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji pod pojęciem rewitalizacji należy rozumieć: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji” (art. 2.1.).

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań, które związane są z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych.

- **Po pierwsze** proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy. Powinien nie tylko rozwiązywać lub eliminować wybrane zagrożenia i problemy, ale także wykorzystywać potencjały rozwoju obszaru rewitalizowanego, całej gminy jak i otoczenia zewnętrznego. Program rewitalizacji powinien również zapewnić komplementarność w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.
- **Po drugie** proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferze społecznej, przestrzennej oraz gospodarczej. Wybór kluczowych obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Analiza zagadnień społecznych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-budowlanych pozwoli dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń oraz wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów.
- **Po trzecie**, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. Aktywność i udział mieszkańców oraz włączenie, organizacja i formowanie miejscowej sieci interesariuszy w danym obszarze są warunkami koniecznymi powodzenia długofalowego rozwoju obszarów kryzysowych oraz wyprowadzenia ich z tego stanu.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji został przygotowany i opracowany zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2017 poz. 1023), a także wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku, Zasad Wsparcia Rewitalizacji w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego. Tym samym zarówno jego struktura, jak i zawartość merytoryczna koresponduje wprost z zaleceniami dla tego typu opracowań.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Świerklany na lata 2017-2025 stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenny, środowiskowy i kulturowy), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

3. Charakterystyka ogólna i sytuacja społeczno-gospodarcza Gminy

3.1 Położenie

Gmina Świerklany znajduje się w środkowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie rybnickim, w obrębie Płaskowyżu Rybnickiego, na dziele wodnym pomiędzy dorzeczami Odry i Wisły. Gmina Świerklany posiada bardzo dobre położenie komunikacyjne. Blisko przebiega droga międzynarodowa, prowadząca z Gdańska przez Włocławek, Łódź, Częstochowę i Katowice, do przejścia granicznego w Cieszyńsku oraz do miejscowości wypoczynkowych Beskidu Śląskiego - Ustronia i Wisły. Nieco mniejsze znaczenie posiada trasa wiodąca z Opola przez Racibórz do Rybnika, a dalej w kierunku Pszczyny, Oświęcimia i Krakowa. Ten główny szlak uzupełnia gęsta sieć dróg kołowych o charakterze lokalnym, zapewniająca dobre połączenie z najbliższymi miejscowościami. Na terenie gminy krzyżują się trzy drogi wojewódzkie: 929, 930 i 932, którymi można dojechać do Rybnika, Żor, Jastrzębia i Wodzisławia.

Gmina Świerklany sąsiaduje z:

- miastem Rybnik – od północy;
- miastem Żory – od wschodu;
- miastem Jastrzębie – od południowego – wschodu;
- Gminą Mszana – od południowego – zachodu;
- Gminą Marklowice – od zachodu.

Poniżej przedstawiono położenie Gminy Świerklany na tle województwa śląskiego oraz powiatu rybnickiego.

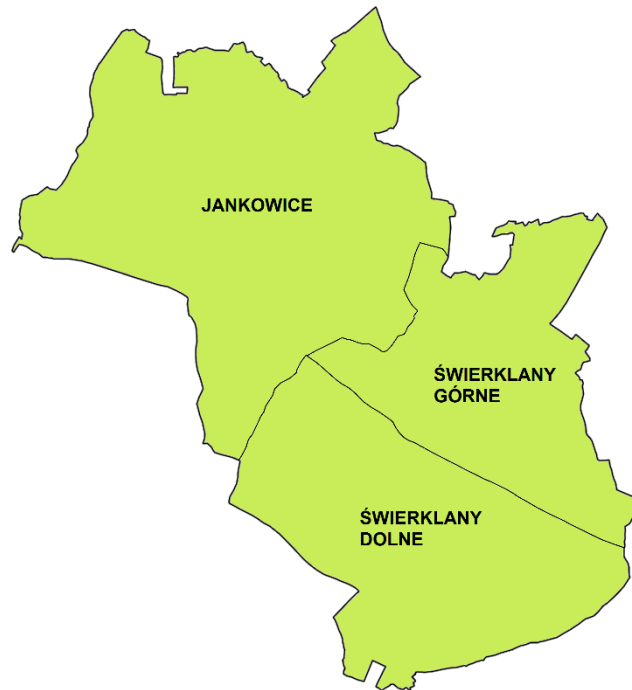

Rysunek 1. Położenie powiatu rybnickiego na tle województwa śląskiego (źródło: www.gminy.pl)

Rysunek 2. Położenie Gminy Świerklany na tle powiatu rybnickiego (źródło: www.gminy.pl)

Gmina Świerklany zajmuje powierzchnię 23,90 km². Sieć osadniczą Gminy tworzą 3 sołectwa: Jankowice (11,26 km²), Świerklany Dolne (7,33 km²) oraz Świerklany Górne (5,31 km²). Największą powierzchnię zajmuje sołectwo Jankowice.

Rysunek 3. Podział Gminy Świerklany na sołectwa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

Jankowice

Początki Jankowic sięgają głębokiego średniowiecza. Pierwsze źródła historyczne dotyczące wsi pochodzą z 1223 roku, a inne znajdują się w spisach dóbr biskupstwa wrocławskiego z 1229 i 1305 roku. Jankowice posiadają swój herb, jest on znany od XIX wieku. Wieś zawsze nierozdzielnie związana była z ziemią rybnicką i podobnie jak ona znajdowała się pod panowaniem Wielkich Moraw, Polski, Czech, Austrii, Prus, Niemiec i ponownie Polski. Z zachowanych do dzisiaj dokumentów wynika, że Jankowice z roku na rok stawały się coraz większą i zasobniejszą wsią. W okresie międzywojennym wieś przeżywała bujny rozwój gospodarczy i kulturalny. Wybuch II wojny światowej znacznie zakłócił rozwój wsi, rozpoczęły się aresztowania i prześladowania ludności. Wyzwolenie miejscowości nastąpiło w dniach 26-27 marca 1945 roku. W okresie powojennym istniała tutaj gmina Jankowice obejmująca swoim zasięgiem także Świerklany Górne i Dolne oraz Skrzeczkowice. W 1955 roku powołano Gminną Radę Narodową, a następnie Gromadzką Radę Narodową. Od 1973 roku miejscowość włączono do gminy Świerklany z siedzibą w Jankowicach.

Świerklany Dolne

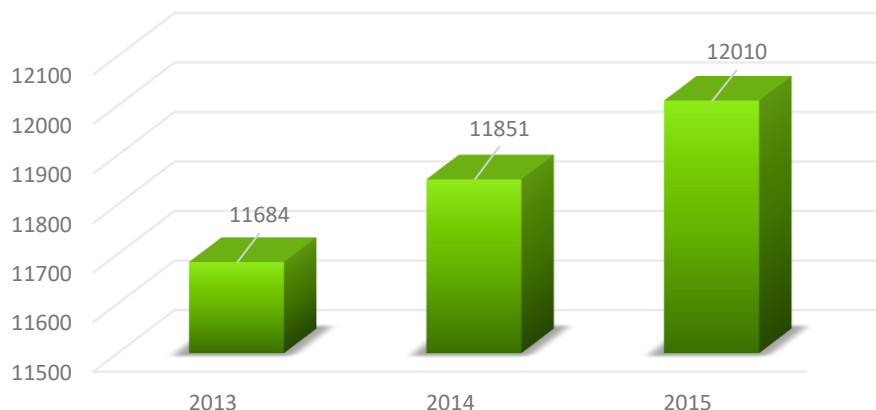
Świerklany Dolne wyodrębniły się z miejscowości Świerklany, o której pierwsze wzmianki pochodzą ze spisów dóbr biskupa wrocławskiego z 1300 roku. Wyodrębnienie to miało miejsce około XVII wieku i początkowo miejscowość funkcjonowała jako Świerklany Średnie, by ostatecznie przyjąć, zachowaną do dzisiaj nazwę Świerklany Dolne. Wieś należała do parafii w Połomii i posiadała własny drewniany filialny 300-letni kościół. Od 1812 roku działała we wsi szkoła, którą przeniesiono do nowego, większego budynku w roku 1857. Mieszkańcy Świerklan Dolnych utrzymywali się głównie z rolnictwa, a ich sytuacja materialna znacznie się poprawiła po zniesieniu pańszczyzny. W 1939 roku Świerklany Dolne były wsią stosunkowo zamożną. Wybuch II wojny światowej zakłócił dotychczasowy rozwój wsi. Świerklany Dolne zostały zajęte przez wojska niemieckie. Wyzwolenie miejscowości nastąpiło w dniach 26-27 marca 1945 roku. W okresie powojennym Świerklany Dolne należały początkowo do gminy Jankowice. W 1954 roku Świerklany Dolne i Górne utworzyły gromadę Świerklany, a od 1973 roku miejscowość weszła w skład gminy Świerklany z siedzibą w Jankowicach.

Świerklany Górne

Okolo 1500 roku Świerklany Górne wyodrębniły się z istniejącej już od 1300 roku miejscowości Świerklany, figurującej w spisach dóbr biskupa wrocławskiego pod nazwą "Swrklant". Pierwsze najstarsze zabudowania powstały wzdłuż obecnej ulicy Wiejskiej i Parytetycznej. W okresie międzywojennym aktywnie działały tutaj liczne organizacje: Związek Powstańców Śląskich, związek górników Zjednoczenie Zawodowe Polskie, Związek Młodzieży Pracującej Jedność, Towarzystwo Matek Polek, Związek Harcerstwa Polskiego, Towarzystwo Gimnastyczne Sokół. W 1939 roku Świerklany Górne były wsią stosunkowo zamożną. Istniała tutaj szkoła i działało kilka sklepów, a wieś była zelektryfikowana. Wybuch II wojny światowej zakłócił dotychczasowy rozwój wsi, Świerklany Górne zostały zajęte przez wojska niemieckie. Ustała działalność wszystkich stowarzyszeń religijnych i społecznych. Wyzwolenie miejscowości nastąpiło w dniach 26-27 marca 1945 roku. W okresie powojennym Świerklany Górne należały początkowo do gminy Jankowice. W 1954 roku Świerklany Górne i Dolne utworzyły gromadę Świerklany, a od 1973 roku miejscowość weszła w skład gminy Świerklany z siedzibą w Jankowicach.

3.2 Demografia

Gminę Świerklany w 2015 roku zamieszkiwało 12 010 mieszkańców, z czego 6 121 to kobiety, a 5 889 to mężczyźni. Sytuacja demograficzna w Gminie wydaje się być korzystna. Od 2013 roku liczba mieszkańców systematycznie wzrastała. Poniższy wykres przedstawia zmiany ogólnej liczby mieszkańców w latach 2013-2015.

Rysunek 4. Liczba mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)

Tabela 1. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach administracyjnych w latach 2013-2015 (źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; dane UG Świerklany)

Jednostka	Liczba mieszkańców			Trend zmian
	2013	2014	2015	
Województwo śląskie	4 599 447	4 585 924	4 570 849	↓
Powiat Rybnicki	76 915	77 150	77 431	↑
GMINA ŚWIERKLANY	<u>11 684</u>	<u>11 851</u>	<u>12 010</u>	↑

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z podziałem na płeć oraz w rozróżnieniu na poszczególne sołectwa.

Tabela 2. Liczba mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa i płeć (źródło: dane UG Świerklany)

	2013			2014			2015		
	Kobiety	Mężczyźni	SUMA	Kobiety	Mężczyźni	SUMA	Kobiety	Mężczyźni	SUMA
Świerklany Górne	2349	2316	4665	2383	2356	4739	2422	2395	4817
Świerklany Dolne	1550	1463	3013	1565	1489	3054	1582	1507	3089
Jankowice	2069	1937	4006	2096	1962	4058	2117	1987	4104
SUMA	5968	5716	11684	6044	5807	11851	6121	5889	12010

Wśród sołectw Gminy Świerklany najludniejsze są Świerklany Górne, które w 2015 roku zamieszkiwało 4817 mieszkańców. Liczba mieszkańców z terenu każdego sołectwa jest z roku na rok coraz większa.

Gęstość zaludnienia to wskaźnik pokazujący wielkość osadnictwa ludności na określonej powierzchni terenu. Najczęściej ustala się go w postaci liczby osób zamieszkujących daną gminę w przeliczeniu na kilometr kwadratowy. Poniższa tabela przedstawia gęstość zaludnienia na terenie województwa śląskiego, powiatu rybnickiego oraz Gminy Świerklany w latach 2013-2015.

*Tabela 3. Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach administracyjnych w latach 2013-2015
(źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; dane UG Świerklany)*

Jednostka	Gęstość zaludnienia			Trend zmian
	2013	2014	2015	
Województwo śląskie	373	372	371	↓
Powiat Rybnicki	344	345	346	↑
GMINA ŚWIERKLANY	<u>489</u>	<u>496</u>	<u>502</u>	↑

Analizując powyższe dane można zauważyć, że gęstość zaludnienia na terenie Gminy Świerklany z roku na rok ma tendencję wzrostową. Poniższa tabela przedstawia strukturę wiekową mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane UG Świerklany)

	Wiek przedprodukcyjny (0-18 lat)	Wiek produkcyjny (19-67 lat)	Wiek poprodukcyjny (68-100 lat)
2013	2729	7981	974
2014	2757	8058	1036
2015	2773	8122	1115

3.3 Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Bezrobocie jest przyczyną degradacji ekonomicznej osób nim dotkniętych oraz ich rodzin. Gwałtowny spadek dochodów spowodowany utratą pracy doprowadza do wymuszonego ograniczania lub rezygnacji z zaspokajania niektórych potrzeb, a także zmusza do korzystania z finansowej i rzeczowej pomocy z zewnątrz, co często doprowadza do narastania spirali zadłużenia. Najdotkliwiej skutki bezrobocia w płaszczyźnie ekonomicznej odczuwają rodziny wielodzietne oraz niepełne. Utrata jedyne go żywiciela rodziny oznacza natychmiastowe pogorszenie warunków życia. Skutki bezrobocia rodziców nie tylko

zmieniają sytuację dzieci, ale często mogą negatywnie wpłynąć na ich przyszłe losy w związku z ograniczonymi możliwościami realizacji planów edukacyjnych. Grupą szczególnie zagrożoną skutkami bezrobocia jest młodzież, a w szczególności absolwenci. Bezrobocie zniekształca proces aktywizacji zawodowej młodych ludzi. Bezrobocie ma w tej grupie osób skutki nie tylko ekonomiczne, ale może mieć również skutki w postaci zakłóceń w sferze psychospołecznej. Bezczynność i nieuregulowany tryb życia wywołują w młodzieży zachowania dewiacyjne i patologiczne, które prowadzą do narastania kolejnych problemów społecznych, takich jak alkoholizm, przemoc w rodzinie, czy wzrost przestępczości.

*Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany w latach 2013-2015
(źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku)*

Jednostka	Liczba osób bezrobotnych			Trend zmian
	2013	2014	2015	
Województwo śląskie	208 296	175 675	148 508	↓
Powiat rybnicki	2 288	1 950	1 743	↓
GMINA ŚWIERKLANY	<u>286</u>	<u>279</u>	<u>247</u>	↓

*Tabela 6. Charakterystyka bezrobocia na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015
(źródło: PUP w Rybniku)*

Sołectwo	liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia	Liczba osób długotrwale pozostających bez pracy
2013			
Świerklany Górne	90	19	37
Świerklany Dolne	81	13	35
Jankowice	116	29	43
2014			
Świerklany Górne	96	19	33
Świerklany Dolne	70	14	25
Jankowice	114	29	51
2015			
Świerklany Górne	84	18	34
Świerklany Dolne	72	16	32
Jankowice	92	18	44

Na terenie Gminy Świerklany, na przestrzeni lat 2013-2015 najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano na terenie sołectwa Jankowice. Biorąc pod uwagę liczbę osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz liczbę osób długotrwale bezrobotnych można zauważyć, że sołectwo Jankowice również jest najbardziej problemowe w tym zakresie.

Wśród sołectw Gminy Świerklany najwięcej osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym zdiagnozowano na terenie Jankowic. Należy zauważyć, że takie wykształcenie osób bezrobotnych na terenie sołectwa Jankowice również przyczynia się do wzrostu liczby osób długotrwale bezrobotnych na tym terenie gdyż takim osobom jest dużo ciężiej znaleźć zatrudnienie niż osobom z wykształceniem wyższym.

Tabela 7. Wykształcenie osób bezrobotnych na terenie sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PUP w Rybniku)

Sołectwo	Gimnazjalne i poniżej	Zasadnicze zawodowe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Wyższe
2015					
Świerklany Górne	22	20	16	14	13
Świerklany Dolne	11	28	11	7	14
Jankowice	25	23	28	8	10

3.4 Pomoc społeczna

Na terenie Gminy Świerklany działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany przy ul. Strażackiej 1 w Świerklanach. Zadania GOPS:

- pomaganie i wspieranie w trudnych sytuacjach;
- udzielanie świadczeń zawartych w ustawie o pomocy społecznej;
- realizacja świadczeń rodzinnych, opiekuńczych i funduszu alimentacyjnego;
- realizacja świadczeń wychowawczych - Program "Rodzina 500+";
- zajmowanie się dodatkami mieszkaniowymi;
- wydawanie Karty Dużej Rodziny.

Zgodnie z art.7 ustawy o pomocy społecznej, wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa;
- ✓ sieroctwa;
- ✓ bezdomności;
- ✓ bezrobocia;
- ✓ niepełnosprawności;
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- ✓ przemocy w rodzinie;
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;

- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych;
- ✓ braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- ✓ alkoholizmu lub narkomanii;
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Integralną część systemu pomocy społecznej stanowią skoordynowane działania prowadzone przez pracowników socjalnych zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerklanach oraz współpraca wszystkich instytucji działających w obszarze pomocy społecznej. Właściwa diagnoza środowiska, w tym trudności natury fizycznej, psychicznej i społecznej, problemy socjalno-bytowe oraz wszelkie wynikające z tego konsekwencje – stanowią podstawę świadczenia pomocy i stosowanie form pracy świadczonej przez pracowników socjalnych.

Podstawą do analizy problemów społecznych występujących w Gminie Świerklany są dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklanach, do którego zgłaszają się osoby i rodziny z określonym problemem. Należy tutaj również podkreślić, że osoby te stanowią tylko ujawniony procent osób kwalifikujących się do świadczeń z pomocy społecznej i nie obrazują rzeczywistej skali problemów występujących na terenie Gminy. Do tej utajnionej grupy najczęściej zaliczamy osoby doświadczające przemocy w rodzinie, które w obawie o naznaczenie społeczne, lęk przed oceną oraz fakt zastraszenia przez sprawcę przemocy nie ujawniają faktu bycia ofiarą.

Tabela 8. Liczba przyznanych świadczeń pomocy społecznej na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane GOPS Świerklany)

	2013	2014	2015
Świerklany Dolne	49	59	34
Świerklany Górne	113	117	109
Jankowice	73	83	65
Gmina Świerklany	235	259	208

Tabela 9. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku, z podziałem na sołectwa
(źródło: GOPS Świerklany)

L.p.	Nazwa sołectwa	Bezdomność	Bezrobocie	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w opiece	Alkoholizm	Ubóstwo	Niepełnosprawność	Ofiary przemocy w rodzinie „Niebieska karta”	SUMA
1	Świerklany Dolne	0	9	4	0	0	10	10	1	34
2	Świerklany Górne	0	15	4	6	3	27	12	0	67
3	Jankowice	0	26	7	9	6	39	22	2	111
Gmina Świerklany		0	50	15	15	9	76	44	3	212

Najwięcej rodzin objętych pomocą społeczną zauważa się na terenie sołectwa Jankowice (111), a najmniej na terenie sołectwa Świerklany Dolne (34). Najczęściej występującą przyczyną, dla której mieszkańcy Gminy Świerklany wnioskuje o wsparcie z systemu pomocy społecznej jest ubóstwo (76 świadczeń), z czym ściśle wiąże się problem bezrobocia (50 świadczeń). Kolejnym powodem przyznawania pomocy są rodziny, w których są osoby z niepełnosprawnością (44 świadczenia). Trzecim co do wielkości powodem udzielenia pomocy jest długotrwała lub ciężka choroba jednego z członków rodziny (15 świadczeń) i bezradność w opiece (15 świadczeń). Rzadziej udzielano wsparcia rodzinom, w których występuje problem alkoholizmu (9 świadczeń) oraz dotkniętym przemocą domową (3 świadczenia).

3.5 Edukacja

Zmiany demograficzne wpływają na wzrost oczekiwań społeczeństwa wobec rozwoju edukacji, co przy zmianach legislacyjnych nakłada na organy prowadzące dodatkowe obowiązki wynikające z realizacji zadań oświatowych.

Szkolnictwo to jedna z najistotniejszych dziedzin infrastruktury społecznej. Na terenie Gminy Świerklany znajdują się 3 przedszkola, 3 szkoły podstawowe oraz 2 gimnazja:

- ✓ Przedszkole w Jankowicach;
- ✓ Przedszkole nr 1 w Świerklanach;
- ✓ Przedszkole nr 2 w Świerklanach;
- ✓ Szkoła Podstawowa nr 1 im. Ludwika Hołesa w Świerklanach;
- ✓ Szkoła Podstawowa nr 2 im. Świętej Jadwigi w Świerklanach;
- ✓ Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Jankowicach;
- ✓ Gimnazjum im. Księdza Walentego w Jankowicach;
- ✓ Gimnazjum im. Karola Miarki w Świerklanach.

Tabela 10. Liczba uczniów wraz z liczbą oddziałów w placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)

	2013		2014		2015	
Nazwa placówki oświatowej	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Gimnazjum im. Księdza Walentego w Jankowicach	176	7	172	7	163	7
Gimnazjum im. Karola Miarki w Świerklanach	231	10	237	11	251	12
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Ludwika Holesza w Świerklanach	315	14	313	14	342	16
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Świętej Jadwigi w Świerklanach	bd	bd	242	12	266	13
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Jankowicach	281	14	313	15	332	15

Gmina Świerklany przywiązuje dużą wagę do edukacji. Jako jedna z nielicznych gmin wiejskich posiada placówki integracyjne – przedszkole oraz szkołę podstawową w sołectwie Świerklany Górne. Placówki te dostosowane zostały do potrzeb osób niepełnosprawnych, które uczą się i wychowują razem z dziećmi zdrowymi. Uczniowie mają do dyspozycji przyszkolne boiska sportowe oraz nowoczesne sale gimnastyczne, z których korzystają także dorośli mieszkańcy i amatorzy rekreacji spoza gminy – odbywają się tam treningi i zajęcia aerobiku, organizowane są też mecze piłki nożnej i siatkowej. W celu podnoszenia jakości nauczania, wszystkie placówki oświatowe powinny być na bieżąco modernizowane i doposażane w najnowszy sprzęt i pomoce naukowe.

Na terenie Gminy działa również Gminny Zespół Obsługi Placówek Oświatowych zlokalizowany przy ul. Boryńskiej 6 w Świerklanach.

3.6 Kultura i sport

Prowadzeniem działalności kulturalnej oraz zadaniami związanymi z promocją gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach. Jest to instytucja kultury zajmująca się animacją życia kulturalnego, upowszechnianiem i kreowaniem kultury, kultywowaniem i propagowaniem lokalnej tradycji i folkloru oraz organizacją czasu wolnego zarówno dzieci i młodzieży jak i dorosłych. GOKiR organizuje różnorodne imprezy kulturalne jak m.in. festyny rodzinne, pikniki, koncerty, imprezy zakładowe czy imprezy okolicznościowe. W związku z lokalnym i ponadlokalnym obszarem działania, GOKiR przyczynia się do kształtowania wizerunku gminy i całej społeczności na forum powiatu, regionu a nawet kraju.

Poza animacją życia kulturalnego, Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji propaguje rozwój kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców, dba o rozwój fizyczny dzieci i młodzieży organizując zawody sportowe, turnieje dla dorosłych i dzieci, a także mecze towarzyskie. W okresie letnim w Ośrodku Sportu i Rekreacji

w Jankowicach przeprowadza turnieje piłki nożnej, siatkówki plażowej i tenisa ziemnego, natomiast w okresie zimowym - turnieje piłki nożnej, siatkówki oraz tenisa stołowego, które odbywają się na sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej w Świerklanach Dolnych.

Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach dysponuje dwoma Ośrodkami Sportu i Rekreacji:

- ✓ Ośrodek Sportu i Rekreacji w Świerklanach, ul. Strażacka 1;
- ✓ Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jankowicach, ul. Kościelna 19.

Na terenie Gminy działają następujące zespoły:

- ✓ Paulinki;
- ✓ Hesperus;
- ✓ Karolinki.

Zespół regionalny „Paulinki” działa od 1991 roku. Zespół ma na swoim koncie wiele występów na przeglądach zespołów regionalnych, powiatowych oraz krajowych. „Paulinki” biorą udział w przeglądach i festiwalach na terenie powiatu i województwa, a także w imprezach gminnych i powiatowych. Od roku 2015 zespół działa pod patronatem Gminnego Ośrodka Kultury i Rekreacji w Świerklanach.

Zespół „Hesperus” został założony w 2010 roku w rodzinnym mieście Świerklany – Jankowice. Opiekę nad zespołem sprawował Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach. Zespół wykonuje muzykę rockową, od 2012 roku kapela zaczęła tworzyć własne utwory.

Zespół „Karolinki” został założony przy Kole Gospodyń Wiejskich w Jankowicach. Oficjalnie istnieje od 1960 r. Przez ponad pół wieku lat swojej działalności zdobył wiele nagród i wyróżnień. „Karolinki” nie tylko urozmaicają uroczystości w swojej gminie, ale również reprezentują swoją małą Ojczyznę na zewnątrz, a także poza granicami kraju- koncertując m.in. dla polonii w Rumunii. W 2010 roku zespół otrzymał honorową odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej” przyznanej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Od roku 2005 opiekę nad zespołem objął Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach. Zespół wykonuje pieśni regionalne Górnego Śląska w unisonie i w wielogłosie, jak również proste utwory chóralne muzyki poważnej i kościelnej. W 2015 roku Karolinki świętowały jubileusz 55-lecia działalności .

Na terenie Gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Jankowicach oraz filia w Świerklanach. Poza szerokim dostępem do pozycji książkowych z wszystkich dziedzin biblioteka oferuje:

- ✓ korzystanie ze stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu;
- ✓ wykonywanie odbitek kserograficznych;
- ✓ wypożyczanie czasopism na zewnątrz;

- ✓ "książka na telefon" dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Na obszarze Gminy Świerklany działają również 2 galerie:

Śląska Galeria „Jan” w Jankowicach - powstała w budynku byłego przedszkola i gimnazjum w Jankowicach. Galeria powstała z inicjatywy miłośników sztuki i dzięki przychylności władz gminy. Działa pod egidą Gminnego Ośrodka Kultury i Rekreacji i jest miejscem licznych spotkań, warsztatów oraz wernisaży. Prezentowanych jest tu kilkaset obrazów autorstwa polskich i zagranicznych twórców, a ponadto organizowane są zajęcia plastyczne i muzyczne oraz warsztaty fotograficzne, a raz do roku – Międzynarodowy Plener Malarski.

Galeria Sztuki Rodziny Holesz w Świerklanach – możemy w niej podziwiać twórczość Ludwika Holesza, autora ponad 2500 obrazów oraz kilkadziesiąt rzeźb w drewnie i węglu, a także twórczość jego żony, córki oraz wnuka. Prywatna galeria przyjmuje zwiedzających z kraju i z zagranicy, w uczniowie odbywają w niej praktyczne lekcje na temat sztuki. Imieniem świerkłańskiego artysty nazwana została szkoła podstawowa przy ul. Boryńskiej w Świerklanach.

Gmina aktywnie uczestniczy w rozwoju sportu, nie tylko poprzez przekazywanie dotacji na działalność klubów sportowych, ale także rozbudowując i modernizując istniejącą na jej terenie bazę sportowo-rekreacyjną. W Świerklanach oddane zostało nowoczesne zaplecze sportowe – Gminny Obiekt Sportowy przy ul. Zamkowej 6 a, z którego korzysta klub sportowy z wieloletnią tradycją – LKS FORTECA Świerklany. Na potrzeby zawodników i kibiców udostępniono dwukondygnacyjny budynek z szatniami, magazynami i biurami, przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz boisko sportowe. Na terenie Gminy działa również LKS ORZEŁ Jankowice.

3.7 Uczestnictwo w życiu publicznym

Uczestnictwo mieszkańców Gminy w życiu publicznym może przybierać różne formy. Podstawową formą aktywności obywatelskiej jest głosowanie w wyborach i referendach, zarówno na poziomie państwowym (np. wybory prezydenckie i parlamentarne), jak i lokalnym (np. wybory samorządowe).

Analizując dane przedstawione w poniższej tabeli można wywnioskować, iż frekwencja wyborcza osób uprawnionych do głosowania z terenu Gminy Świerklany w wyborach parlamentarnych w 2015 roku na tle województwa i powiatu wypada bardzo dobrze.

Tabela 11. Frekwencja wyborcza na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PKW)

	Frekwencja [%] 2015
Województwo śląskie	52,25%
Powiat rybnicki	52,17%
GMINA ŚWIERKLANY	<u>56,87%</u>

Tabela 12. Frekwencja wyborcza na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PKW)

	Frekwencja [%] 2015
Świerklany Dolne	56,64
Świerklany Górne	58,55
Jankowice	<u>55,32</u>

Największą frekwencję wyborczą odnotowano na terenie sołectwa Świerklany Górne (58,55%). Najmniejszą aktywność mieszkańców odnotowano na terenie sołectwa Jankowice, gdzie frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 roku wyniosła 55,32%.

Na terenie Gminy Świerklany działa bardzo mało organizacji pozarządowych. Funkcjonujące stowarzyszenia to:

- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Ludwika Hołesa w Świerklanach „INICJATYWA”;
- Stowarzyszenie TF 13 SCORPION;
- Stowarzyszenie Osób Sprawnych i Sprawnych Inaczej „UŚMIECH”;
- Stowarzyszenie na Rzecz Kultury i Edukacji „JAN”;
- Stowarzyszenie Sportowe Klub Kolarski ŚWIERKLANY.

Ponadto na terenie Gminy działają dwie Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna Świerklany,
- Ochotnicza Straż Pożarna Jankowice.

Bardzo mała liczba działających organizacji pozarządowych na terenie Gminy Świerklany również wskazuje na niewielką aktywność lokalnej społeczności. Mieszkańcy nie są zaangażowani w sprawy lokalne ani nie udzielają się społecznie.

3.8 Działalność gospodarcza

Gmina Świerklany położona jest w środkowo-zachodniej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Bliskość głównych ośrodków przemysłowych ziemi rybnickiej oraz mała odległość od granicy z Czechami w Chałupkach czynią gminę atrakcyjnym miejscem dla inwestorów. Świerklany posiadają także korzystne położenie komunikacyjne.

Do największych prywatnych zakładów działających na terenie gminy należą:

- ✓ Becker Warkop;
- ✓ Cetus - Energetyka Gazowa;
- ✓ Przedsiębiorstwo Transportowe J. Piechoczek;
- ✓ Zakład Wędliniarski Andrzej Stania.

Na terenie Gminy Świerklany najważniejszym surowcem mineralnym jest węgiel kamienny, którego wydobycie trwa już ponad 100 lat. Nadal na terenie gminy prowadzą swą eksploatację kopalnie: KWK Jan-kowice, KWK Chwałowice oraz KWK Borynia.

Otoczenie biznesu gminy tworzy obszar funkcjonalny zlokalizowany wzdłuż autostrady A1 na terenie subregionu zachodniego województwa śląskiego, do którego należy również Gmina Świerklany. Bardzo ważnym elementem krajobrazu inwestycyjnego OF jest lokalizacja na jego obszarze Katowickiej Specjalnej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE) – podstrefy jastrzębsko-żorskiej oraz Żorskiego Parku Przemysłowego. Na terenie podstrefy w gminach obszaru funkcjonalnego zlokalizowane są firmy działające m.in. w branży motoryzacyjnej, spożywczej, metalowej i budowlanej.

W 2015 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 30 podmiotów gospodarczych, a wyrejestrowano 7 podmiotów. Poniższa tabela oraz wykres przedstawia strukturę zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy w latach 2013-2015.

Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)

2013		2014		2015	
Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych	
Zarejestrowanych	Wyrejestrowanych	Zarejestrowanych	Wyrejestrowanych	Zarejestrowanych	Wyrejestrowanych
32	2	39	7	30	7

3.9 Gospodarka odpadami i wyroby azbestowe

Na terenie Gminy Świerklany działa Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych oraz Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do których mieszkańcy gminy mogą własnym transportem dostarczać niektóre odpady komunalne. PSZOK zlokalizowany jest w Świerklanach przy ul. Pogodnej 5. Na terenie Gminy znajdują się również dwa składowiska odpadów:

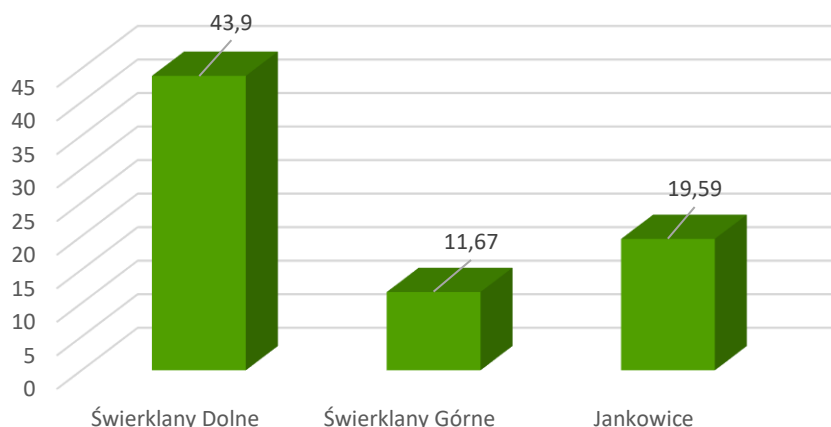
- składowisko odpadów wydobywczych Borynia-Jar (w części położone w obszarze Gminy Świerklany, a w części w obszarze miasta Jastrzębie-Zdrój) – w trakcie zamykania, objęte monitoringiem;
- składowisko odpadów komunalnych w Jankowicach Rybnickich – w trakcie zamykania, objęte monitoringiem.

Na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku 98,40% budynków segregowało odpady komunalne. Wśród sołectw Gminy najwięcej budynków segregujących odpady w 2015 roku znajdowało się na terenie sołectwa Świerklany Dolne – 98,81%, a najmniej na terenie sołectwa Jankowice – 98,07%.

*Tabela 14. Gospodarka odpadami na terenie Gminy Świerklany w latach 2014 i 2015 w podziale na sołectwa
(źródło: UG Świerklany)*

Sołectwo	Liczba budynków		Liczba budynków objętych selektywną zbiórką odpadów (zgodnie z deklaracjami)		% budynków segregujących odpady	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Świerklany Dolne	726	754	716	745	98,62%	98,81%
Świerklany Górne	997	1004	982	988	98,50%	98,41%
Jankowice	981	986	961	967	97,96%	98,07%

Na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku zinwentaryzowano 55 budynków z pokryciem azbestowym o łącznej masie wyrobów równej 75,16 t. Wśród sołectw Gminy Świerklany najwięcej wyrobów azbestowych zinwentaryzowano na terenie Świerklan Dolnych, a najmniej na terenie Świerklan Górnych. Można zauważyć, że na terenie wszystkich sołectw z roku na rok maleje masa zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych.

Rysunek 5. Masa wyrobów azbestowych na terenie sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: dane UG Świerklany)

3.10 Środowisko naturalne

Gmina Świerklany leży w obrębie Płaskowyżu Rybnickiego na dziale wodnym pomiędzy dorzeciami Odry i Wisły. Przez jej terytorium przechodzi pas najwyższych wzniesień Płaskowyżu Rybnickiego. Najwyżej wyniesiona jest południowo-wschodnia część gminy obejmująca Świerklany Górne, gdzie najwyższe wzniesienia osiągają wysokość ponad 290 m n.p.m., zaś najniżej jest położona dolina potoku Szotkówka (nieco powyżej 240 m n.p.m.).

Rzeźba terenu jest dość urozmaicona, a w krajobrazie dominują pagórki o stosunkowo stromych stokach, doliny potoków czasami tworzą formy parowów. Główna dolina, Dolina Szotkówki, jest stosunkowo szeroka i płaskodenna. Krajobraz ziemi rybnicko-wodzisławskiej jest na tyle charakterystyczny, że stanowi osobliwość niespotykaną na całej ziemi śląskiej. Na granicy Jankowic i Świerklan znajduje się duży kompleks leśny (352 ha) z drzewostanem stanowiącym niegdyś fragment Puszczy Pszczyńsko-Raciborskiej. Na terenie Świerklan znajduje się Buk Sobieskiego o obwodzie w pierśnicy wynoszącym 565 cm. Został on objęty ochroną przez Wojewódzką Radę Narodową w 1962 roku. Najatrakcyjniejszymi krajobrazowo terenami są Las Królewak z dużą grupą wiekowych okazów buków i Las Podlesie z naturalnym źródłem zwanym Studzienką. Obszarami przyrodniczo cennymi są również: Las Jankowice, Las Blicherski, łąki wokół cieku płynącego po północnym skraju Lasu Statki oraz wilgotne łąki w dolinie Szotkówki, w okolicach ulicy Stawowej, wraz ze stanowiskiem skrzypu olbrzymiego, znajdującym się przy ulicy Gogołowskiej.

Na terenie całej gminy przeważają gleby brunatne wyługowane i kwaśne oraz bielice i pseudobielice. Gleby te wytworzone są na utworach żwirowych, piaszczystych, gliniastych, ilastych i lessopodobnych. Utwory żwirowe i piaszczyste dominują głównie na terenie Jankowic i północno-wschodniej części Świerklan Górnych. Na pozostałych terenach dominują utwory ilaste i lessopodobne. W dolinie rzeki Szotkówki rozwinęły się mady czarnoziemne, wytworzone z pyłów ilastych.

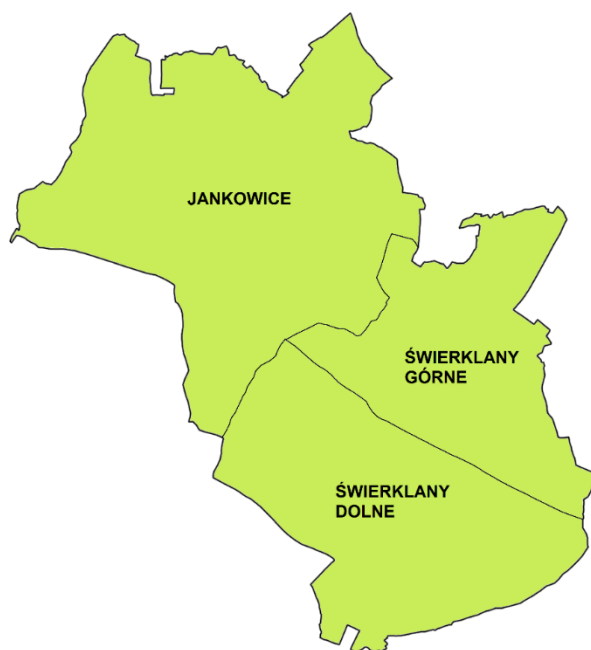
Pod względem klimatycznym okolica Świerklan ma korzystne warunki i łagodniejszy przebieg zimy, niż np. centralne, czy północne tereny województwa śląskiego. Zasadniczą cechą klimatyczną tego regionu jest wielka zmienność i aktywność atmosferyczna, wynikająca ze ścierania się wpływów oceanicznych i kontynentalnych. Odrębność natomiast zaznacza się w wyraźnym ociepleniu, przedłużeniu okresu wegetacyjnego, zwiększonej częstotliwości deszczów, a to na skutek częściowego otwarcia się na południe przez Bramę Morawską, skąd napływają wilgotne i ciepłe masy powietrza.

Gmina Świerklany ma charakter górniczy, na jej terenie prowadzą swą eksploatację następujące kopalnie: KWK Jankowice, KWK Chwałowice oraz KWK Borynia. W związku z pracami górniczymi, na terenie Gminy istnieje problem osiadania terenu. W północnej części Jankowic powstało ostatnimi czasy dużo bezodpływowych zbiorników wodnych, które są wynikiem osiadania gruntu i wypływu wód gruntowych na powierzchnię. Jest to efektem ubocznym działalności górniczej kopalni Chwałowice i Jankowice. Największy zbiornik wód stojących na tym terenie stanowi zalewisko Podkościele. Osiadania terenu powstałe w wyniku eksploatacji górniczej mogą doprowadzić do destrukcji powierzchniowych obiektów budowlanych, zmian hydrologicznych i hydrogeologicznych. Ich objawem są zazwyczaj naruszenia konstrukcji budowlanych, częste podtopienia oraz antropogeniczne, powierzchniowe zbiorniki wodne. Osiadanie, a co za tym idzie obniżanie się terenu jest nie do zatrzymania przez człowieka. Nie ma także narzędzi, które potrafiłyby obliczyć o ile ostatecznie obniży się teren po eksploatacji kopalni. Można jedynie minimalizować skutki tej deformacji stosując podsadzki.

4. Skrócona diagnoza zjawisk występujących na terenie gminy Świerklany

Szczegółowa diagnoza zjawisk wraz z opisem metodologii znajduje się w dokumencie „*Diagnoza zjawisk negatywnych sporządzona na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Świerklany*”. Na podstawie analizy danych statystycznych został wyodrębniony w niej obszar zdegradowany, a następnie wyłoniono obszar, na którym prowadzona będzie rewitalizacja. Dokument stanowi **ZAŁĄCZNIK 1** do niniejszego opracowania.

Diagnozę zjawisk negatywnych przeprowadzono w podziale na sieć osadniczą Gminy, którą tworzą trzy sołectwa: Jankowice, Świerklany Dolne i Świerklany Górne.

Rysunek 6. Podział Gminy Świerklany na sołectwa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

4.1 Sfera społeczna

W celu zobrazowania nasilenia problemu bezrobocia na terenie Gminy Świerklany przeanalizowano dwa elementy. Była to: liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców oraz % bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych w danym sołectwie. Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców zdiagnozowano na terenie sołectwa Jankowice (1,07 osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców), a najmniej na terenie sołectwa Świerklany Górne (0,71). Największy odsetek bezrobotnych w wykształceniu gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych odnotowano na terenie Jankowic - 26,78%. Najmniejszy problem w tym zakresie zdiagnozowano na terenie Świerklan Dolnych - 15,28%.

W zakresie udzielanej pomocy społecznej przeanalizowano następujące czynniki: liczba świadczeń przyznanych z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców, liczba świadczeń przyznanych z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców oraz liczba przyznanych świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców. Najwięcej świadczeń przyznanych z powodu ubóstwa zdiagnozowano na terenie sołectwa Jankowice (0,95), a najmniej na terenie Świerklan Dolnych (0,32). Problem niepełnosprawności najbardziej nasilony jest na obszarze Jankowic (0,54 przyznanych świadczeń na 100 mieszkańców). Najwięcej świadczeń rodzinnych w 2015 roku przyznano na terenie Świerklan Dolnych – 6,86 świadczeń na 100 mieszkańców.

Najmniejszą aktywność mieszkańców odnotowano na terenie sołectwa Jankowice, gdzie frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 roku wyniosła 55,32%. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że najbardziej aktywni są mieszkańcy Świerklan Górnych – 58,55%.

W ramach diagnozy zjawisk społecznych wzięto pod uwagę również stopień bezpieczeństwa na terenie Gminy. Przeanalizowano liczbę przeprowadzonych interwencji policji na 100 mieszkańców. Największy problem w tym zakresie odnotowuje się na terenie sołectwa Jankowice – 7,80 interwencji na 100 mieszkańców. Wartość ta jest znacznie większa niż średnia dla całej Gminy. Najmniej przeprowadzonych interwencji odnotowano na terenie Świerklan Dolnych.

4.2 Sfera gospodarcza

Wskaźnikiem opisującym stan sytuacji gospodarczej na terenie Gminy Świerklany była liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Im mniej podmiotów gospodarczych przypada na 100 mieszkańców tym obszar zostaje sklasyfikowany jako bardziej problemowy. Na terenie Gminy obszarem problemowym w tym zakresie jest sołectwo Świerklany Dolne, gdzie na 100 mieszkańców przypada najmniej podmiotów gospodarczych. Wskazuje to na obszary słabo rozwinięte pod względem gospodarczym. Na terenie Świerklan Górnych oraz Jankowic liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jest niemal identyczna i nie stanowi problemu w tym zakresie.

4.3 Sfera techniczna

Sferę techniczną poddano ocenie jakościowej: kanalizacja, stan techniczny i przystosowanie budynków publicznych dla osób niepełnosprawnych, stan techniczny dróg. W 2015 roku najwięcej nowych przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej odnotowano na terenie sołectwa Jankowice – łącznie 46. Najmniej nowych przyłączy odnotowano na terenie Świerklan Dolnych – 28.

Część budynków zlokalizowanych na terenie Gminy jest w złym stanie technicznym ze względu na występujące na tym terenie szkody górnicze – przede wszystkim Galeria Jan oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji/OSP w Jankowicach. Podczas analizy technicznej budynków publicznych wzięto pod uwagę również stopień przystosowania danego obiektu dla osób niepełnosprawnych. Największy problem w tym zakresie widoczny jest na terenie sołectwa Jankowice. Budynek Urzędu Gminy Świerklany, budynek Ośrodka Sportu i Rekreacji/OSP, a także budynek Galerii Jan są przystosowane tylko częściowo.

Jakość dróg gminnych na terenie Gminy Świerklany nie jest najlepsza. Najgorszej jakości charakteryzują się drogi w Jankowicach, a następnie Świerklanach Dolnych. Związane jest to z największym wpływem pobliskich kopalni na te tereny. Na terenie sołectwa Jankowice w związku z prowadzoną eksploatacją złóż znaczna część terenu sołectwa objęta jest wpływami szkód górniczych.

4.4 Sfera funkcjonalno-przestrzenna

W celu zobrazowania nasilenia problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Świerklany przeanalizowano dwa elementy: liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców oraz ład przestrzenny, dostęp do usług społecznych i sportowo-rekreacyjnych – ocena jakościowa.

Największy problem w zakresie liczby odnotowanych pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców odnotowuje się na terenie sołectwa Jankowice - 2,10 zdarzeń na 100 mieszkańców. Sytuacja pod tym względem najlepiej przedstawia się na terenie Świerklan Górnych – 0,39 zdarzeń na 100 mieszkańców.

Największy dostęp do usług publicznych mają mieszkańcy Świerklan Górnych gdzie umiejscowione są prawie wszystkie ważniejsze instytucje w gminie. Pod tym względem najgorzej wypada sołectwo Świerklany Dolne. Na obszarze Gminy znajdują się również obszary związane z eksploatacją górniczą: Jankowice – tereny KWK Chwałowice i KWK Jankowice oraz Świerklany Dolne – teren KWK Borynia. W związku z działalnością kopalni zauważa się zjawisko osiadania terenu i powstawania bezodpływowych zbiorników wodnych – szczególnie na terenie sołectwa Jankowice. W wyniku przeprowadzonej analizy zdiagnozowano również problem niewielkiej liczby obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie Gminy Świerklany. Brak jest parków oraz większych terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych gdzie mieszkańcy mogliby spędzać wolny czas oraz wspólnie się integrować. Długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy również nie jest wystarczająca – w ramach przeprowadzonej ankietyzacji zarówno mieszkańcy Jankowic jak i Świerklan Dolnych wskazywali na brak ścieżek rowerowych na terenie gminy.

4.5 Sfera środowiskowa

W strefie środowiskowej analizowanym wskaźnikiem był odsetek budynków segregujących odpady (zgodnie z deklaracjami), masa wyrobów azbestowych [t] na km² oraz problem osiadania terenu i powstawania zalewisk. W 2015 roku najmniej budynków objętych selektywną zbiórką odpadów odnotowano na terenie sołectwa Jankowice – 98,07%. Sytuacja najlepiej przedstawia się na obszarze sołectwa Świerklany Dolne – 98,81% budynków objętych selektywną zbiórką odpadów. Najwięcej wyrobów azbestowych w przeliczeniu na km² znajduje się na terenie Świerklan Dolnych, gdzie masa zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych wyniosła 5,99 t na km². Obszar ten został sklasyfikowany jako najbardziej problemowy w tym zakresie. Na terenie Gminy sytuacja najlepiej przedstawia się na obszarze Jankowic, gdzie masa wyrobów azbestowych wyniosła jedynie 1,74 t na km².

W związku z pracami górniczymi, na terenie Gminy istnieje duży problem osiadania terenu. Największy problem w tym zakresie zdiagnozowano na terenie sołectwa Jankowice. W północnej części Jankowic powstało ostatnimi czasy dużo bezodpływowych zbiorników wodnych, które są wynikiem osiadania gruntu i wypływu wód gruntowych na powierzchnię. Jest to efektem ubocznym działalności górniczej

kopalni Chwałowice i Jankowice. Największy zbiornik wód stojących na tym terenie stanowi zalewisko Podkościele.

4.6 Podsumowanie diagnozy

Ostatnim etapem przeprowadzonej diagnozy było wskazanie obszarów zdegradowanych, które po pierwsze wykazują kumulację negatywnych zjawisk społecznych oraz dodatkowo w pozostałych analizowanych zjawiskach wykazują także nagromadzenie negatywnych cech (zjawiska gospodarcze, techniczne, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe). Wiąże się to bezpośrednio z obszarami wprost generującymi zidentyfikowane problemy, zarówno społeczne występujące przeważnie na obszarach zamieszkałych przez miejscową ludność.

Sołectwo	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa
Świerklany Dolne					
Świerklany Górne					
Jankowice					

LEGENDA:

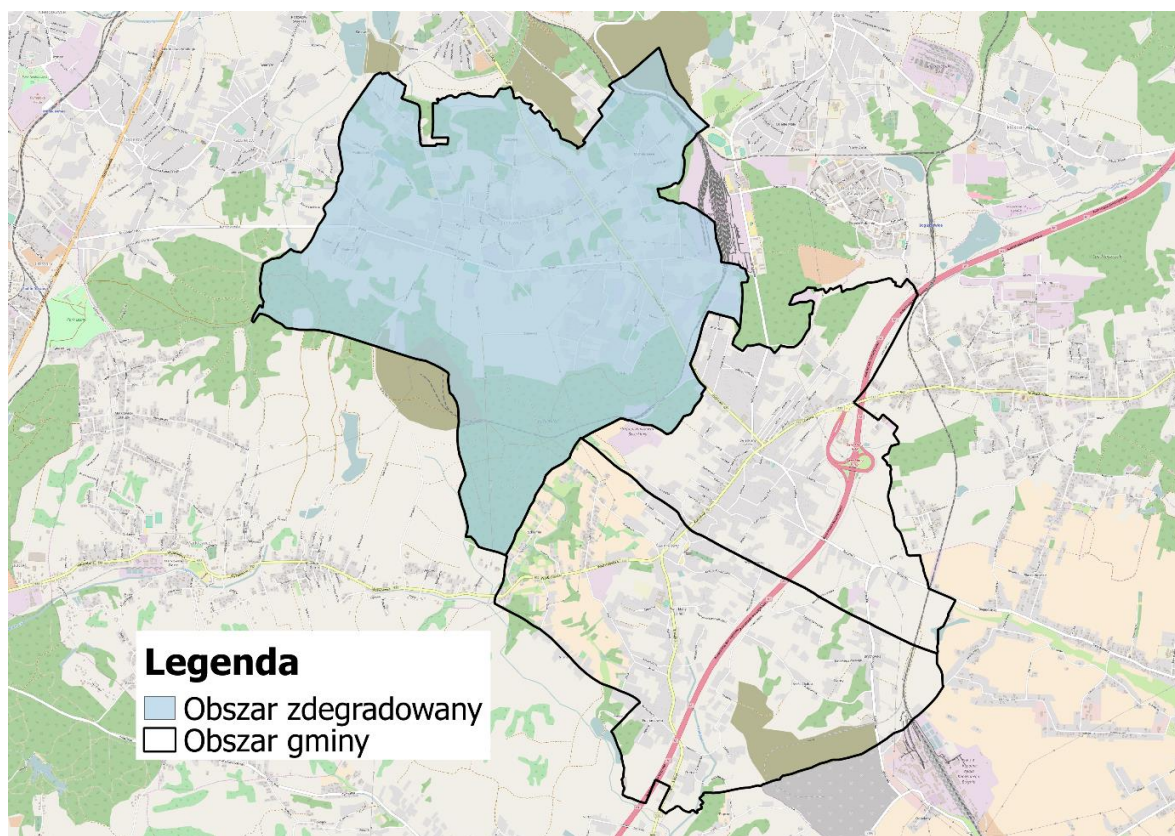
Wartość wskaźnika odbiega od wartości referencyjnej	
Wartość wskaźnika nie odbiega od wartości referencyjnej	

Za obszar zdegradowany Gminy Świerklany uznano te tereny, na których stwierdzono zjawiska kryzysowe w sferze społecznej oraz przynajmniej w jednej z pozostałych analizowanych sfer. Zgodnie z tą metodologią obszarem zdegradowanym Gminy Świerklany jest sołectwo Jankowice.

Wyznaczony obszar zdegradowany na terenie Gminy Świerklany pokrywa się z wyznaczonymi wskaźnikami syntetycznymi dla poszczególnych sołectw w sferze społecznej oraz gospodarczo-techniczno-środowiskowo-przestrzenno-funkcjonalnej. Suma tych wskaźników pozwoliła wyznaczyć tereny o największej koncentracji zjawisk kryzysowych. Poniższa tabela przedstawia zestawienie wskaźników syntetycznych w obu analizowanych sferach oraz sumę, która przedstawia obszar zdegradowany.

Tabela 15. Wskaźniki opisujące obszar zdegradowany (źródło: Diagnoza zjawisk negatywnych sporządzona na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Świerklany)

Sołectwo	ZJAWISKA KRYZYSOWE - SPOŁECZNE	ZJAWISKA KRYZYSOWE - POZOSTAŁE	OBSZAR ZDEGRADOWANY
Świerklany Dolne	2,85	2,22	5,07
Świerklany Górne	1,41	0,66	2,07
Jankowice	6,28	2,00	8,28

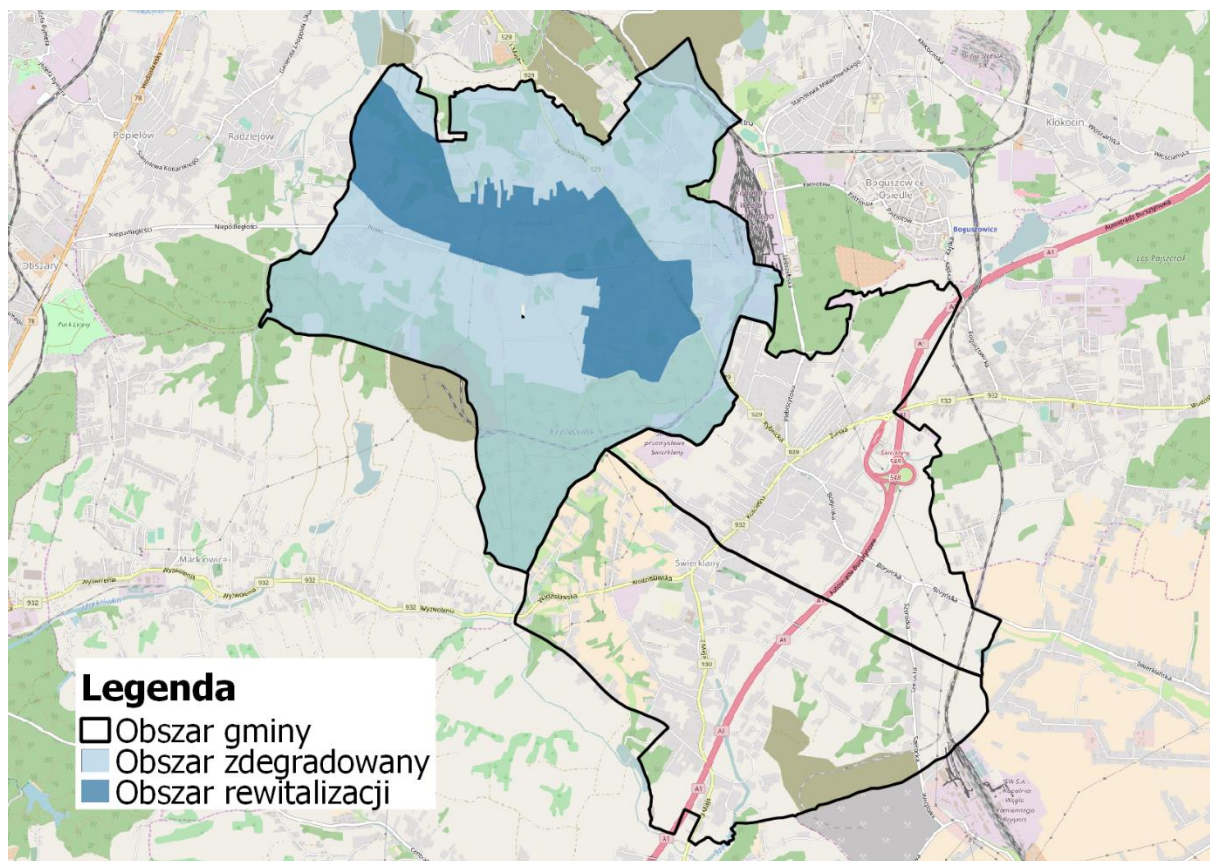

Rysunek 7. Obszar zdegradowany Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

5. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany wskazany został w Uchwale nr 269/XL/18 Rady Gminy Świerklany z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 202/XXXI/17 Rady Gminy Świerklany z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z art. 10 Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji wyznaczono obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk, przede wszystkim w sferze społecznej oraz gospodarczej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej, a jednocześnie, który ma istotne znaczenie dla rozwoju Gminy Świerklany i Gmina planuje na nim prowadzić działania rewitalizacyjne.

Rysunek 8. Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Ponadto obszar rewitalizacji nie może być **większy niż 20%** powierzchni gminy oraz zamieszkały przez **więcej niż 30%** liczby mieszkańców gminy. Uwzględniając wyniki przeprowadzonych analiz statystycznych oraz głos interesariuszy, w granicach administracyjnych Gminy Świerklany wyselekcjonowano tereny, na których zasadnym jest prowadzenie procesów rewitalizacyjnych.

Przeprowadzone badania wskazały nagromadzenie negatywnych zjawisk w sołectwie Jankowice. Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje najbardziej zamieszkałe tereny sołectwa Jankowice, na których zdiagnozowano największą kumulację problemów społecznych jak i pozostałych zjawisk kryzysowych. Suma powierzchni całego obszaru rewitalizacji to **275,55 ha**, co w skali całości terenów Gminy Świerklany stanowi **11,53%**. Suma mieszkańców całego obszaru rewitalizacji to **3 283 osób**, co w skali ogółu mieszkańców Gminy Świerklany stanowi **27,34%**.

Tabela 16. Wskaźniki charakteryzujące obszar rewitalizacji (opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni Gminy [%]	Liczba mieszkań- ców	Udział w liczbie mieszkańców Gminy [%]
Gmina Świerklany	2 390,28	100,00%	12010	100%
Obszar rewitalizacji ogółem	275,55	11,53%	3283	27,34%

Grupa	Wskaźnik	
	Sołectwo Jankowice	Gmina Świerklany
Sfera społeczna	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców	
	1,07	0,92
	% bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych	
	26,78%	22,98%
	Liczba przyznanych świadczeń z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	
	0,95	0,63
	Liczba przyznanych świadczeń z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	
	0,54	0,37
	Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców	
	6,26	6,22
Sfera gospodarcza	Frekwencja wyborcza [%]	
	55,32%	56,87%
	Liczba przeprowadzonych interwencji na 100 mieszkańców	
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	7,80	6,79
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	
Strefa środowiskowa	0,292	0,250
	Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców	
	2,10	1,07
	% budynków segregujących odpady	
	98,07%	98,40%
	Masa [Mg] zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych na km ²	
	1,74	3,14

LEGENDA:

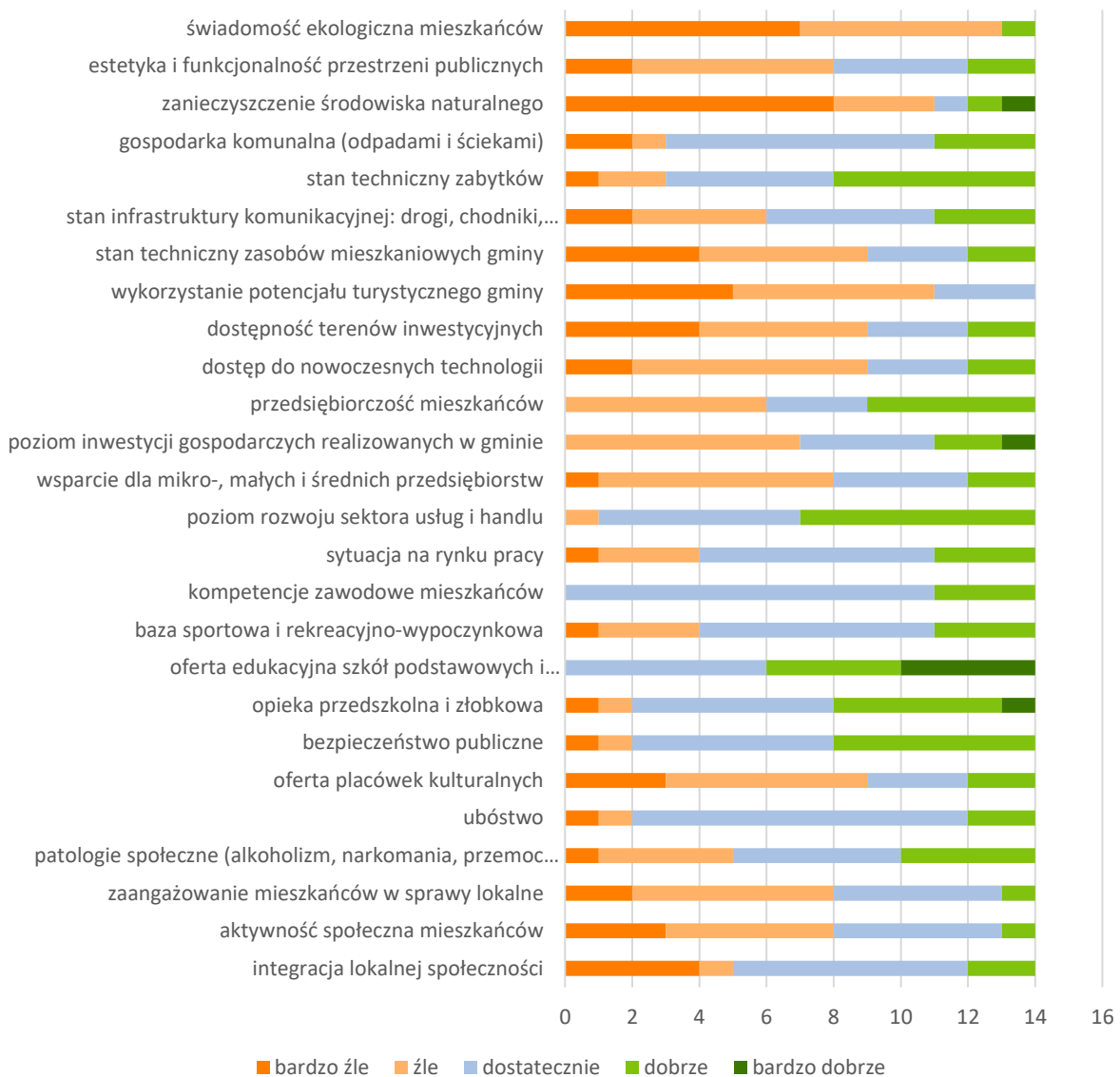
wartości są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla Gminy Świerklany

Zestawiając wartości wskaźników dla sołectwa Jankowice z wartościami referencyjnymi dla Gminy Świerklany można zauważyć, że na 11 wskaźników aż 9 wypadło mniej korzystnie niż wartości dla całej gminy:

- Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców,
- % bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych,
- Liczba przyznanych świadczeń z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców,
- Liczba przyznanych świadczeń z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców,
- Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców,
- Frekwencja wyborcza [%],
- Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców,
- Liczba przeprowadzonych interwencji na 100 mieszkańców,
- % budynków segregujących odpady.

Największy problem odnotowano w zakresie % bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych, liczbie pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców oraz liczbie przeprowadzonych interwencji na 100 mieszkańców.

Mieszkańcy sołectwa Jankowice w ramach opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji mieli możliwość oceny aspektów funkcjonowania Gminy Świerklany, które wpływają na warunki ich życia, za pomocą badania ankietowego oraz ustnych przekazów. Mieszkańcy oceniali funkcjonowanie 26 aspektów gminy Świerklany, które wpływają na warunki życia mieszkańców. Aspekty te mogli ocenić w następującej skali: bardzo źle, źle, dostatecznie, dobrze i bardzo dobrze. Poniższy wykres przedstawia wyniki przeprowadzonego badania.

Z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy sołectwa Jankowice (obszar zdegradowany) największy problem widzą w funkcjonowaniu następujących aspektów (oceniano jako bardzo źle i źle):

- świadomość ekologiczna mieszkańców;
- zanieczyszczenie środowiska naturalnego;
- wykorzystanie potencjału turystycznego gminy;
- oferta placówek kulturalnych;
- stan techniczny zasobów mieszkaniowych gminy;
- aktywność społeczna mieszkańców;
- zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne;
- wsparcie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw;
- dostęp do nowoczesnych technologii;
- dostępność terenów inwestycyjnych;

- estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych.

Ankietowani z sołectwa Jankowice, wskazali również te aspekty, których funkcjonowanie oceniają jako dobre i bardzo dobre:

- oferta edukacyjna szkół podstawowych i ponadpodstawowych;
- bezpieczeństwo publiczne;
- poziom rozwoju sektora usług i handlu;
- opieka przedszkolna i żłobkowa;
- stan techniczny zabytków.

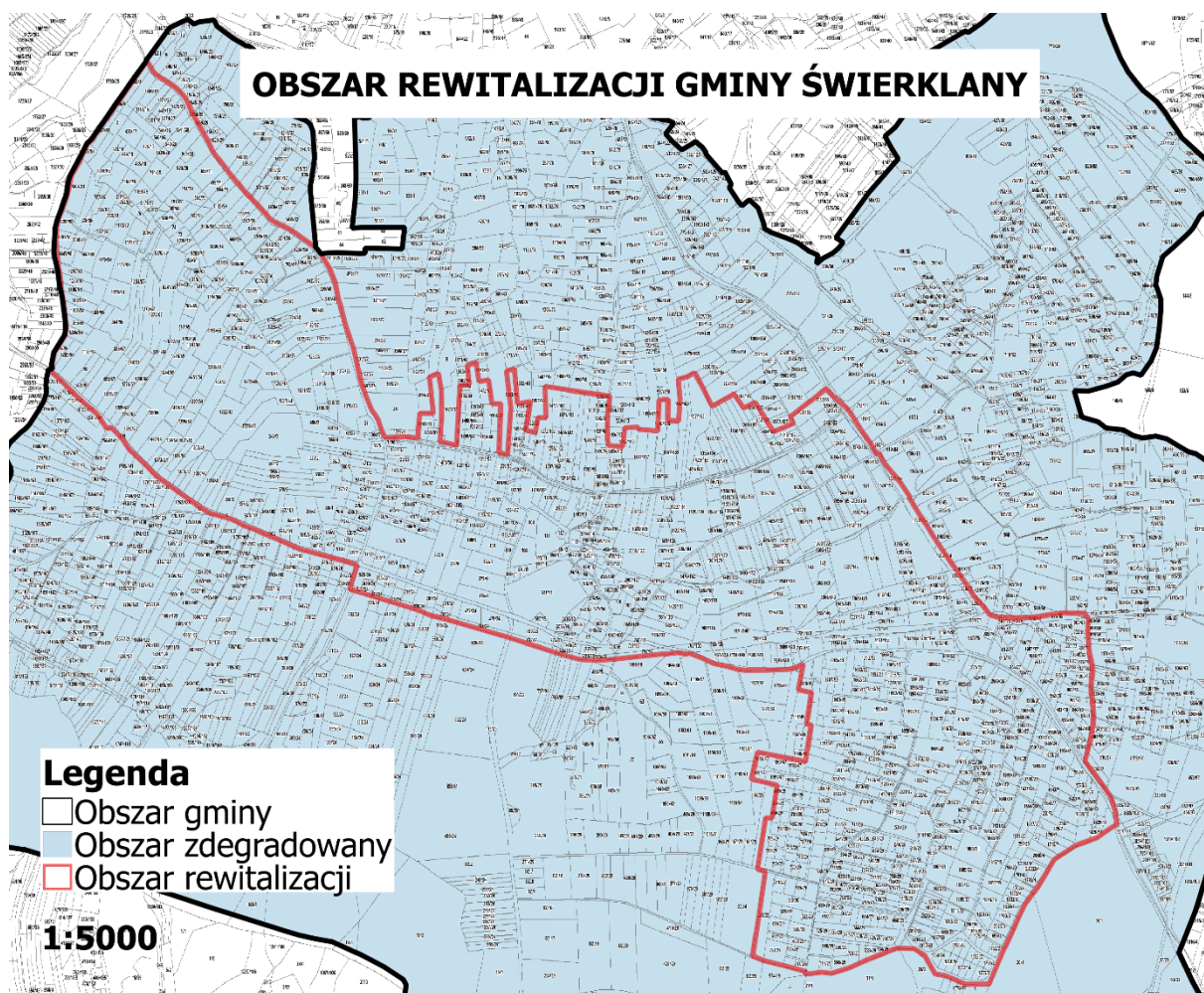
Mieszkańcy odpowiadali również na pytanie, jakie efekty powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji w Gminie Świerklany. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi:

- ✓ Rozszerzenie bazy sportowej i rekreacyjnej;
- ✓ Poprawa jakości środowiska naturalnego, w tym ograniczenie emisji zanieczyszczeń;
- ✓ Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych;
- ✓ Redukcja poziomu ubóstwa i występujących patologii społecznych;
- ✓ Zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej;
- ✓ Poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług publicznych;
- ✓ Rozwój mikro- i małej przedsiębiorczości.

OBSZAR REWITALIZACJI

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje głównie centralną część sołectwa Jankowice. Obszar ten wyznacza najbardziej zamieszkałe tereny sołectwa Jankowice i to właśnie na nim zdiagnozowano przede wszystkim najwięcej problemów społecznych. Zachodnia część obszaru rewitalizacji obejmuje teren tzw. Podkościela - obszar, który w wyniku eksploatacji górniczej odznacza się dużym problemem osiadania terenu i powstawaniem zbiorników wodnych.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje większą część ulic z terenu sołectwa Jankowice: Rybnicka, Podkościele, Wowry, Kościelna, Kopernika, Korczaka, Lompy, Wolności, Świerklańska, Hoły, Miarki, Korfantego, Skargi, Bema, Poprzeczna, Grażyńskiego, Reymonta, Morcinka, Nowa, Równoległa, Prosta, Krótka, Górnicza, Polna, Wesoła, Spokojna, Radosna, Przyjemna i Dygasińskiego.

Rysunek 9. Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany (źródło: opracowanie CDE Sp. z o.o.)

Poniższa tabela przedstawia wykaz ulic wchodzących w skład obszaru rewitalizacji Gminy Świerklany z wyszczególnieniem zdiagnozowanych problemów w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalno-techniczno-środowiskowej. Przy każdej z ulic podano ilościowo jak wygląda natężenie danego problemu, następnie wskazano łącznie jak przedstawia się dany problem na terenie obszaru rewitalizacji, pozostałych ulic sołectwa Jankowice i całego sołectwa Jankowice. Wskazano również jaki procent danego problemu zlokalizowany jest na obszarze rewitalizacji w stosunku do całego sołectwa Jankowice.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI NA LATA 2017-2025

Tabela 17. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

Lp.	Ulica lub jej część	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	Liczba przyznanych świadczeń z powodu ubóstwa	Liczba przyznanych świadczeń z powodu niepełnosprawności	Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych	Liczba przeprowadzonych interwencji policji	Frekwencja wyborcza %	Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń	% budynków segregujących odpady
1	Bema	0	0	0	0	0	0	52,71	1	100%
2	Dygasińskiego	0	0	1	0	0	0	52,71	0	100%
3	Górnicza	4	3	7	4	13	20	59,08	1	100%
4	Grażyńskiego	0	0	0	0	2	0	52,71	2	100%
5	Hoły	2	1	1	0	5	0	59,08	2	95,83%
6	Kopernika	0	0	0	0	2	0	52,71	0	100%
7	Korczaka	1	0	1	0	1	0	52,71	0	100%
8	Korfantego	1	0	0	0	2	0	52,71	0	100%
9	Krótką	0	0	2	1	3	9	59,08	0	100%
10	Lompy	0	0	0	0	0	0	52,71	0	100%
11	Miarki	0	0	1	0	3	0	52,71	1	100%
12	Morcinka	0	0	0	0	0	0	52,71	0	100%
13	Nowa	6	1	1	4	27	57	52,71	13	98,28%
14	Podkościele	0	0	0	0	0	2	52,71	6	100%
15	Polna	1	0	1	0	23	23	59,08	3	97,75%
16	Poprzeczna	1	0	0	0	6	0	52,71	0	100%
17	Prosta	0	0	0	0	0	0	59,08	1	100%
18	Przyjemna	0	0	0	0	2	0	59,08	1	95,83%
19	Radosna	0	0	0	0	1	0	59,08	0	100%
20	Reymonta	1	0	0	1	0	0	52,71	0	60,00%
21	Równoległa	1	1	3	1	4	22	59,08	0	94,12%

Lp.	Ulica lub jej część	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	Liczba przyznanych świadczeń z powodu ubóstwa	Liczba przyznanych świadczeń z powodu niepełnosprawności	Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych	Liczba przeprowadzonych interwencji policji	Frekwencja wyborcza %	Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń	% budynków segregujących odpady
22	Skargi	0	0	0	0	1	0	52,71	0	100%
23	Spokojna	0	1	1	1	12	8	59,08	2	96,30%
24	Świerklańska	3	2	5	1	26	53	52,71	12	98,67%
25	Wesoła	0	0	1	0	3	3	59,08	1	96,00%
26	Wolności	1	0	1	1	8	12	52,71	2	96,00%
27	Wowry	4	6	3	0	11	2	52,71	4	97,56%
28	Kościelna	4	2	3	2	25	37	52,71	4	100%
29	Rybnicka	3	3	2	2	9	21	52,71	5	96,67%
	Obszar rewitalizacji łącznie	33	20	34	18	189	269	55,32%	61	97,86%
	Pozostałe ulice sołectwa Jankowice (poza obszarem rewitalizacji)	11	5	5	4	68	51	57,68%	25	98,73%
	Sołectwo Jankowice	44	25	39	22	257	320	55,32%	86	98,07%
	Obszar rewitalizacji w stosunku do całego sołectwa [%]	75%	80%	87%	82%	74%	84%	-	71%	-

Głównymi problemami społecznymi zdiagnozowanymi na wyznaczonym obszarze rewitalizacji jest:

- duża liczba osób długotrwale bezrobotnych;
- niskie wykształcenie osób bezrobotnych;
- problem ubóstwa;
- problem niepełnosprawności;
- duża liczba przyznanych świadczeń rodzinnych;
- duża liczba przeprowadzonych interwencji policji;
- niska frekwencja wyborcza i mała aktywność społeczna mieszkańców.

Wśród pozostałych negatywnych zjawisk zdiagnozowano:

- dużą liczbę pożarów i miejscowych zagrożeń;
- brak przystosowania budynków publicznych dla osób niepełnosprawnych;
- niewielki dostęp do terenów sportowo-rekreacyjnych;
- problem osiadania terenu i powstawania zalewisk.

Na terenie obszaru rewitalizacji w 2015 roku zarejestrowane były 33 osoby długotrwale bezrobotne. W stosunku do całego sołectwa Jankowice natężenie tego problemu na obszarze rewitalizacji wynosi około 75%. Długotrwale bezrobocie jest zjawiskiem bardzo niepokojącym i niekorzystnym, ponieważ osoby długotrwale bezrobotne są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym i trudno jest takie osoby „wyrwać” z bezrobocia. Długotrwale bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga odpowiednich form oddziaływań pomocy społecznej na bezrobotnych oraz instytucji i organizacji zajmujących się reintegracją zawodową. Na omawianym terenie zdiagnozowano również problem niskiego wykształcenia osób bezrobotnych – 20 bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. W stosunku do całego sołectwa natężenie tego problemu wynosi około 80%. Niskie wykształcenie osób bezrobotnych również przyczynia się do wzrostu liczby osób długotrwale bezrobotnych na omawianym terenie gdyż takim osobom jest dużo ciężiej znaleźć zatrudnienie niż osobom z wykształceniem wyższym. Bardzo duży związek ze zdiagnozowanym bezrobociem mają problemy społeczne - w szczególności niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. Bardzo często członek rodziny w ramach opieki nad osobą chorą lub niepełnosprawną zmuszony jest częściowo lub w całości zrezygnować z pracy zarobkowej. Osoby niepełnosprawne oraz chore, czy z ograniczoną możliwością poruszania się, bardzo często zmagają się z problemem wykluczenia społecznego, a także izolacji. Z występowaniem tych problemów nierzadko wiąże się rezygnacja z pracy zarobkowej, jednocześnie przy konieczności poniesienia dużych wydatków na leczenie czy opiekę, czego następstwem jest często życie w ubóstwie. Na obszarze rewitalizacji największe natężenie problemu długotrwałego bezrobocia widoczne jest na terenie ul. Nowej (6 bezrobotnych). Najwięcej osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym odnotowano na terenie ul. Wowry (6 bezrobotnych).

Wśród problemów społecznych na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano również problem ubóstwa i niepełnosprawności oraz dużej liczby przyznanych świadczeń rodzinnych. Na obszarze rewitalizacji w 2015 roku przyznano 34 świadczenia z powodu ubóstwa, co w skali całego sołectwa Jankowice wyrażnie wskazuje na duże natężenie tego problemu na omawianym terenie – 87%. Najbardziej problemowa w tym zakresie jest ul. Górnicza (7 świadczeń) oraz Świerkłańska (5 świadczeń). Największa liczba przyznanych świadczeń z powodu niepełnosprawności została odnotowana na terenie ul. Górniczej (4 świadczenia) oraz Nowej (4 świadczenia). Łącznie na terenie obszaru rewitalizacji w 2015 roku przyznano 18 świadczeń z powodu niepełnosprawności. Zdiagnozowany problem niepełnosprawności na obszarze rewitalizacji wiąże się w dużej mierze z problemem bezrobocia oraz ubóstwa na tym terenie. Osoby niepełnosprawne oraz chore, czy z ograniczoną możliwością poruszania się, bardzo często zmagają się z problemem wykluczenia społecznego, a także izolacji. Istnieje szereg barier, które wzmagają wykluczenie. Do najważniejszych należą przede wszystkim bariery transportowe i architektoniczne wynikające zarówno z ograniczenia samodzielności niepełnosprawnych jak i nieprzystosowania obiektów, instytucji czy środków transportu. Istotnym czynnikiem wzmagającym izolację stanowią także indywidualne bariery pojawiające się nie tylko po stronie społeczeństwa, ale również po stronie samych niepełnosprawnych. Z występowaniem tych problemów nierzadko wiąże się rezygnacja z pracy zarobkowej, jednocześnie przy konieczności poniesienia dużych wydatków na leczenie czy opiekę, czego następstwem jest często życie w ubóstwie.

Na obszarze rewitalizacji w 2015 roku odnotowano łącznie 269 przeprowadzonych interwencji policji. W stosunku do całego sołectwa Jankowice natężenie tego problemu na obszarze rewitalizacji jest duże i wynosi około 84%. Wśród ulic najbardziej problemowa jest ul. Nowa (57 interwencji) oraz Świerkłańska (53 interwencje). Wspomniane zdarzenia mogą mieć związek z występującymi na tym terenie problemami społecznymi. Jednym z głównych powodów może być ubóstwo oraz bezrobocie. Frustracja z powodu braku pracy, a co za tym idzie braku funduszy na utrzymanie rodziny, może prowadzić do występowania agresji.

W sferze społecznej przeanalizowano również uczestnictwo w życiu publicznym - frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r. Frekwencja wyborcza na terenie większości ulic wyznaczonego obszaru rewitalizacji była niewielka – 52,71%. Łącznie frekwencja wyborcza na obszarze rewitalizacji wyniosła 55,32%. Niewielka aktywność społeczna mieszkańców może być spowodowana występowaniem na tym terenie innych problemów społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo czy niepełnosprawność. Takie osoby bardzo często czują się wykluczone z życia społecznego i dlatego rzadko kiedy w nim uczestniczą. Ponadto bardzo często obiekty publiczne nie są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (bariery techniczne) co również przyczynia się do ich zmniejszonej aktywności społecznej. Należy

zauważyć, że niewielka aktywność w życiu publicznym może być również spowodowana brakiem poczucia przynależności do danej jednostki, co skutkuje brakiem zaangażowania w jej rozwój i przyszłość. Mała aktywność społeczna mieszkańców może być również związana z niedostateczną liczbą zajęć aktywizujących i integrujących mieszkańców jak i brakiem odpowiednio przystosowanego do tego celu miejsca.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zdiagnozowano zbyt małą liczbę terenów sportowo-rekreacyjnych. Brak jest parków oraz większych terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych gdzie mieszkańcy mogliby spędzać wolny czas oraz wspólnie się integrować. Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano również problem osiadania terenu i powstawania zalewisk. Całe sołectwo Jankowice jest pod wpływem eksploatacji górniczej – tereny KWK Chwałowice i KWK Jankowice. Na terenie Gminy największy zbiornik wodny powstały w wyniku osiadania terenu znajduje się na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji – zalewisko Podkościele. Osiadania terenu powstałe w wyniku eksploatacji górniczej mogą doprowadzić do destrukcji powierzchniowych obiektów budowlanych, zmian hydrologicznych i hydrogeologicznych. Ich objawem są zazwyczaj naruszenia konstrukcji budowlanych, częste podtopienia oraz antropogeniczne, powierzchniowe zbiorniki wodne. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji najbardziej dotkliwe i uciążliwe wpływy szkód górniczych z uwagi na zurbanizowanie terenu występują w rejonie ul. Kościelnej, Rybnickiej, Świerklańskiej i Nowej oraz ulic przyległych. Znaczna część tego obszaru w obecnym Planie Ruchu objęta jest III – IV kategorią szkód z osiadaniami ok. 2 m. Występują także rejony objęte V kategorią szkód górniczych z osiadaniami ok. 4 m. Z uwagi na ich występowanie na użytkach rolnych i leśnych, są mniej uciążliwe dla funkcjonowania mieszkańców, jednak w środowisku przyrodniczym powodują znaczną negatywną ingerencję. W przeciągu całej działalności kopalni Jankowice i Chwałowice wpływy szkód górniczych spowodowały osiadania gruntów przekraczające w niektórych miejscach 20 m (np. rejon skrzyżowania ul. Nowej i Korfantego). Znaczne - kilkunastometrowe osiadania terenów wystąpiły również w rejonie ul. Rybnickiej, Podkościele i Wolności.

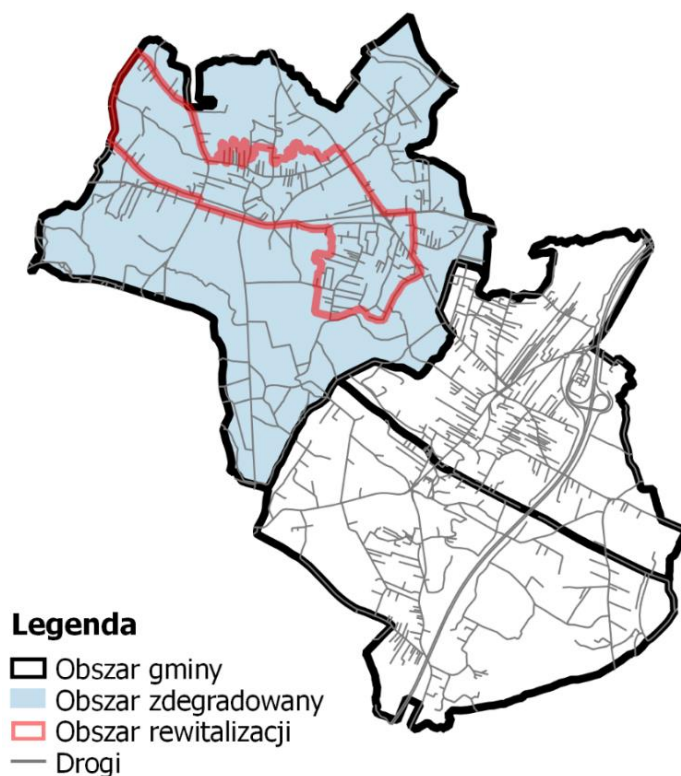
Rysunek 10. Obszar tzw. Podkościela (źródło: UG Świerklany)

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano również problem dużej liczby pożarów i miejscowych zagrożeń. Problem ten może być związany z występowaniem terenów pogórnich na tym obszarze. Na terenie obszaru rewitalizacji może dochodzić do samozapalenia hałd, co skutkuje zwiększoną liczbą zdiagnozowanych pożarów na tym terenie. Ze względu na istniejący na terenie rewitalizacji problem osiadania terenu spowodowany eksploatacją górnictwem, obszary te mogą być przyczyną powstawania miejscowych zagrożeń.

W związku z występującymi na obszarze rewitalizacji uszkodzeniami górnictwem, część budynków zlokalizowanych na tym terenie jest w złym stanie technicznym - przede wszystkim Galeria Jan oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji/OSP w Jankowicach. Uszkodzenia górnictwem prowadzą do pęknięć ścian i stropów czy odpadania tynków. Podczas analizy technicznej budynków publicznych wzięto pod uwagę również stopień przystosowania danego obiektu dla osób niepełnosprawnych. Budynek Urzędu Gminy Świerklany, budynek Ośrodka Sportu i Rekreacji/OSP, a także budynek Galerii Jan są przystosowane tylko częściowo. Na terenie Urzędu oraz Galerii Jan możliwy jest wjazd wózkiem wyłącznie na parter obiektu. Na obszarze OSiR funkcjonuje winda, którą można dostać się do ośrodka zdrowia jednak uszkodzenia drugiej windy nie pozwalają na dotarcie do sali bankietowej.

Potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji

Wyznaczony obszar rewitalizacji posiada bardzo dogodne położenie komunikacyjne – przez jego teren przebiega droga wojewódzka nr 929, a w dalszej odległości drogi nr 930, nr 932, a także autostrada A1.

Rysunek 11. Potencjał rozwojowy w zakresie mobilności (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji znajduje się Urząd Gminy, Ośrodek Sportu i Rekreacji/OSP, Galeria Jan oraz Szkoła Podstawowa. Obszar posiada duży potencjał rozwojowy związany z miejscami, które mogą przyczyniać się do rozwoju aktywności lokalnej społeczności. Na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji znajdują się: kort tenisowy, boisko do gry w siatkówkę, boisko do gry w koszykówkę, boisko do gry w piłkę nożną oraz tor przeszkód.

Wyznaczony obszar rewitalizacji posiada bardzo duży potencjał rozwojowy, który w obecnej sytuacji nie jest wystarczająco wykorzystany. Na omawianym terenie znajduje się obszar tzw. Podkościela ze zbiornikiem wodnym. Ze względu na dużą powierzchnię obszaru atrakcyjnego przyrodniczo (dużo zieleni, zbiornik wodny) miejsce to ma duży potencjał aby stać się terenem rekreacyjno-przyrodniczym. Obecnie na obszarze rewitalizacji jak i na terenie całej Gminy istnieje niewiele terenów przeznaczonych pod rekreację, sport i wypoczynek. W wyniku przeprowadzonego badania ankietowego wśród mieszkańców w uwagach wskazywano m.in. brak ścieżek rowerowych oraz brak parku. Zagospodarowanie terenu Podkościela pod budowę ścieżek dydaktycznych o tematyce ekologicznej oraz przyrodniczej, wyznaczenie oraz oznakowanie tras rowerowych i biegowych, wyposażenie terenu w elementy małej architektury oraz stworzenie miejsca wypoczynku przyczyni się do powstania terenów rekreacyjno-sportowych. Ponadto miejsce to będzie wpływało na integrację lokalnej społeczności, a także mieszkańców całej Gminy i obszarów sąsiednich. Ze względu na planowaną budowę ścieżek dydaktycznych o tematyce przyrodniczej wzrośnie świadomość ekologiczna mieszkańców oraz ich wiedza w tym zakresie. W wyniku przeprowadzonego badania ankietowego prowadzonego na potrzeby Programu Rewitalizacji, mieszkańcy wskazywali efekty jakie powinny zostać osiągnięte w wyniku procesu rewitalizacji. Wśród tych efektów wskazano m.in. rozszerzenie bazy sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej. Zagospodarowanie terenu Podkościela na cele rekreacyjne sprostaa ww. oczekiwaniom mieszkańców. Ponadto obszar tzw. Podkościela ze względu na eksploatację górniczą charakteryzuje się znacznym osiadaniem terenu i powstawaniem zbiorników wód stojących. Brak zagospodarowania tego terenu będzie prowadził do dalszej destrukcji obszaru. Ze względu na charakter zachodzących zmian, obszary te nie nadają się pod zabudowę. Zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjne jest najlepszym rozwiązaniem.

Na terenie rewitalizacji znajduje się również budynek Urzędu Gminy. W związku z planowanym przeniesieniem Urzędu do nowego obiektu, planuje się rewitalizację starego budynku Urzędu Gminy na cele społeczno-edukacyjne: dom seniora, bibliotekę czy świetlicę. Obszar ten stanie się miejscem integracji i aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji jak i całej Gminy Świerklany. W wyniku przeprowadzonego badania ankietowego mieszkańcy Gminy wśród istniejących problemów wskazywali m.in. na niską aktywność mieszkańców czy małe zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne. Wśród efektów procesu rewitalizacji jakie powinny zostać osiągnięte w wyniku rewitalizacji wskazali m.in. redukcję poziomu ubóstwa i występujących patologii społecznych oraz zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie

ich aktywności lokalnej. Zagospodarowanie budynku Urzędu Gminy będzie odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz wskazane oczekiwania

6. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- STRENGTHS (mocne strony obszaru, które należy wykorzystać będą sprzyjać jego rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniające obszar w otoczeniu);
- WEAKNESSES (słabe strony obszaru, których niewyeliminowanie bądź niezniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować rozwój obszaru);
- OPPORTUNITIES (szanse - uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na rozwój obszaru);
- THREATS (zagrożenia – czynniki obecnie nie paraliżujące funkcjonowania obszaru, ale mogące być zagrożeniem w przyszłości dla jego sprawności).

Analiza SWOT została przygotowana dla całego obszaru rewitalizacji.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Wysoki poziom rozwoju sektora usług i handlu, • Wykształcone i gotowe do aktywności młode pokolenie, • Gospodarka komunalna na wysokim poziomie, • Dogodne położenie komunikacyjne, • Niewielka masa wyrobów azbestowych, • Duży potencjał terenów zielonych.	• Niska świadomość ekologiczna mieszkańców, • Duże zanieczyszczenie środowiska naturalnego, • Brak wykorzystania potencjału turystycznego obszaru, • Niewielka dostępność terenów inwestycyjnych, • Niewielka dostępność terenów sportowo-rekreacyjnych, • Zdiagnozowany problem bezrobocia, ubóstwa i niepełnosprawności, • Duża liczba interwencji przeprowadzonych przez policję, • Duża liczba pożarów i miejscowych zagrożeń.

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Dostępność funduszy zewnętrznych na działania rewitalizacyjne w sferze przestrzennej, społecznej i gospodarczej w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020, • Wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój lokalny, • Wzrost partycypacji szerokiego grona interesariuszy i współpraca między nimi na rzecz rozwoju gminy, • Plany modernizacji istniejącej infrastruktury, zagospodarowania terenów zielonych oraz realizacja nowych przedsięwzięć, • Wzrost zainteresowania mieszkańców aktywnym spędzaniem wolnego czasu.	• Emigracja zarobkowa młodych i wykształconych mieszkańców gminy, • Osiadanie terenu związane z eksploatacją górnictw, • Wysoka konkurencyjność pobliskich aglomeracji w zakresie ofert pracy i zamieszkania młodych ludzi, • Trudne warunki dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w kraju – niekorzystna polityka podatkowa państwa i duże obciążenia dla podmiotów gospodarczych, • Starzenie się społeczeństwa, • Rosnące koszty inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej.

6.1 Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Przeprowadzona diagnoza poprzedzająca wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Świerklany wykazała, że na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz obszaru zdegradowanego, z którym ten obszar jest powiązany występują następujące rozliczne problemy, stanowiące podstawę do podjęcia działań rewitalizacyjnych. Zidentyfikowana skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w Gminie Świerklany jest następująca:

POTRZEBY SPOŁECZNE

- PS-1. Poprawa warunków życia oraz ograniczenie stopnia wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych i ubogich;
- PS-2. Poprawa aktywności społecznej i integracji mieszkańców;
- PS-3. Poprawa bezpieczeństwa w granicach przestrzeni publicznych;
- PS-4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.

POTRZEBY GOSPODARCZE

- PG-1. Poprawa kondycji i rozwój podmiotów gospodarczych;
- PG-2. Wzmacnianie przedsiębiorczości i kreatywności wśród mieszkańców.

POTRZEBY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

- PP-F-1. Wzrost estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych;
- PP-F-2. Poprawa dostępności i atrakcyjności zieleni urządzonej w Gminie Świerklany;
- PP-F-3. Rozszerzenie bazy sportowej i rekreacyjnej oraz oferty placówek kulturalnych;
- PP-F-4. Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy.

POTRZEBY ŚRODOWISKOWE

- PŚ-1. Minimalizowanie skutków eksploatacji górniczej;
- PŚ-2. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

POTRZEBY TECHNICZNE

- PT-1. Poprawa stanu technicznego budynków publicznych oraz ich przystosowania dla osób niepełnosprawnych;

7. Wizja, cele i działania

7.1 Wizja i cele

Wizja realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerklany to obraz oczekiwanego stanu obszaru rewitalizacji, jaki społeczność lokalna chciałaby osiągnąć po wdrożeniu Programu.

Obszar objęty Programem po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych jest obszarem, który został uzdrowiony zarówno społecznie, przestrzennie, jak i gospodarczo. Została odtworzona i wzmocniona spójność społeczna, przede wszystkim przez odbudowanie więzi sąsiedzkich i mnogość oddolnych mikro-inicjatyw. Odnowiona zabudowa, wyposażona w niezbędną infrastrukturę oraz zadbane, przyjazne i zróżnicowane przestrzenie publiczne zachęcają mieszkańców do wyboru Gminy na miejsce zamieszkania, jak również przyciągają inwestorów chcących realizować swoje zamierzenia uzupełniając tkankę zabudowy. Zjawisko wykluczenia społecznego będzie coraz mniej zauważalne. Radykalnie wzmocniła się zaradność gospodarcza i społeczna mieszkańców. Stale rośnie liczba przedsięwzięć indywidualnych i wspólnych. Społeczeństwo powoli bogaci się. Odtworzył się patriotyzm miejski. Sieć instytucji publicznych i obywatelskich sprzyja każdej oddolnej inicjatywie wspierającej proces odnowy miasta. Otoczenie pięknieje nie tylko dzięki wielkim inwestycjom publicznym, ale także dzięki odbudowanej zaradności i inicjatywie mieszkańców. Odrodziło się poczucie, że małe sukcesy też się liczą i są doceniane. Obszar rewitalizacji stanie się atrakcyjny pod względem rekreacyjno-sportowym – trasy rowerowe i biegowe, ścieżki dydaktyczne. Będzie miejscem integracji zarówno lokalnej społeczności jak i mieszkańców całej gminy. Ze względu na tereny atrakcyjne przyrodniczo będzie przyciągał mieszkańców pobliskich miejscowości.

Dzięki analizie wewnętrznych potencjałów, zewnętrznych uwarunkowań oraz wyzwań i potrzeb rozwojowych, które zidentyfikowane zostały na podstawie analizy sytuacji Gminy i obszarów rewitalizacji oraz partycypacji społecznej możliwe było sformułowanie **wizji rewitalizacji**:

*Obszar rewitalizacji miejscem bezpiecznym i atrakcyjnym
pod względem zamieszkania i inwestowania, rozwijającym się całościowo
w sposób intensywny i zrównoważony*

Misją Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025 jest poprawa warunków życia mieszkańców gminy, wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców, a także poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w gminie, wzrost dostępności terenów rekreacyjno-sportowych

oraz poprawa stanu środowiska naturalnego, zaś wskazane cele dla obszaru rewitalizacji są bezpośrednią odpowiedzią na zdiagnozowane problemy na tym terenie. Cele mają służyć eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w poprzednich rozdziałach. Wyznaczone cele odpowiadają wcześniej sformułowanej wizji.

CEL STRATEGICZNY I: POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Cel szczegółowy 1: Ochrona środowiska oraz minimalizacja skutków eksploatacji górniczej

Cel szczegółowy 2: Regulacja i dbałość o bezpieczeństwo publiczne i w ruchu drogowym

Cel szczegółowy 3: Poprawa stanu technicznego budynków publicznych oraz ich przystosowania dla osób niepełnosprawnych

CEL STRATEGICZNY II: WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU REKREACYJNEGO I TURYSTYCZNEGO GMINY

Cel szczegółowy 1: Stworzenie nowych terenów sportowo-rekreacyjnych

Cel szczegółowy 2: Utworzenie przestrzeni stanowiącej miejsce rekreacji mieszkańców, zabawy dzieci, miejsc do uprawiania sportów i umożliwiające organizację wydarzeń kulturalnych

Cel szczegółowy 3: Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych i terenów zielonych

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW

Cel szczegółowy 1: Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego

Cel szczegółowy 2: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych oraz wzrost ich zatrudnienia

Cel szczegółowy 3: Aktywizacja i integracja mieszkańców

7.2 Projekty rewitalizacyjne

Dla osiągnięcia zarysowanej wizji, a także celów szczegółowych rewitalizacji, w oparciu o identyfikację potrzeb społecznych, gospodarczych i przestrzennych, a także możliwości inwestycyjnych, wyznaczono zbiór przedsięwzięć wdrożeniowych w postaci fiszek projektowych.

Poniższa tabela przedstawia powiązanie projektów rewitalizacyjnych z założonymi celami rewitalizacji w Gminie Świerklany.

Projekty rewitalizacyjne	Cel strategiczny I			Cel strategiczny II			Cel strategiczny III		
	1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.
Poprawa sytuacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy – spotkania podnoszące kluczowe kompetencje niezbędne do podjęcia zatrudnienia									
Zróbmy to razem - aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym									
Centrum Edukacji Zawodowej									
Zwiększenie aktywności i integracji lokalnej społeczności									
Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji									
Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu									
Poprawa warunków bezpieczeństwa przestrzeni publicznej									
Wsparcie MŚP z terenu rewitalizacji									
Zagospodarowanie terenu tzw. Podkościela na cele rekreacyjne									
Udrożnienie dojazdu do terenów tzw. Podkościela									
Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do celów społeczno-edukacyjnych									
Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego w Jankowicach przy ul. Równoległej									

oddziaływanie bezpośrednie

oddziaływanie pośrednie

Projekty rewitalizacyjne podzielono na dwie grupy: projekty podstawowe oraz projekty uzupełniające. Wśród projektów podstawowych znalazły się tzw. działania „miękkie”, które umożliwią rozwiązanie problemów zilustrowanych w diagnozie i będą odpowiedzią na problemy społeczne, oraz tzw. projekty

„twarde”, o charakterze infrastrukturalnym, które stanowią uzupełnienie do działań społecznych. Dla zapewnienia kompleksowości i komplementarności procesów rewitalizacji realizowanych w Gminie Świerklany konieczne było uzupełnienie działań podejmowanych w ramach projektów podstawowych (miękkich) przedsięwzięciami dodatkowymi (twardymi). Ich realizacja wzmocni (poprzez efekt synergii) rezultaty uzyskane podczas realizacji projektów podstawowych i przyczyni się do realizacji celów wskazanych w Programie Rewitalizacji. Współdziałanie projektów twardych i miękkich (efekt synergii) na rozwiązanie danego problemu, zostało opisane w podrozdziale 8.2 Komplementarność problemowa.

Projekty uzupełniające wpisane w program rewitalizacji będą realizowane w uzupełnieniu projektów podstawowych.

PROJEKTY PODSTAWOWE

DZIAŁANIE I

Nazwa działania	Poprawa sytuacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy – spotkania podnoszące kluczowe kompetencje niezbędne do podjęcia zatrudnienia
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Osoby bezrobotne oraz zagrożone wykluczeniem społecznym
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	Zakres przedsięwzięcia obejmuje podnoszenie kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy poprzez organizację szkoleń i kursów zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem w grupie docelowej kobiet po urodzeniu dziecka oraz osób bez doświadczenia zawodowego. Prowadzone zajęcia mają przyczynić się do dostosowania umiejętności i kompetencji mieszkańców obszarów rewitalizacji do nowych wyzwań stojących na rynku pracy.
Okres realizacji	2018-2023
Szacowana wartość projektu	500 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WSL 2014-2020
Prognozowane rezultaty projektu	spadek bezrobocia; aktywizacja zawodowa mieszkańców; podnoszenie kluczowych kompetencji i umiejętności mieszkańców obszaru rewitalizacji; przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Wskaźnik produktu	Liczba zorganizowanych kursów i szkoleń [10 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób które znalazły pracę [7 os.]

DZIAŁANIE II

Nazwa działania	Zróbmy to razem - aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym
Wnioskodawca	GOPS w Świerklanach, Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Osoby i rodziny zagrożone ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym, osoby niepełnosprawne
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	Przywrócenie na rynek pracy oraz do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym grupę osób zagrożonych ubóstwem i /lub wykluczeniem społecznym – w tym osób niepełnosprawnych. W ramach projektu zaplanowano do realizacji 2 główne zadania: realizacja wsparcia w ramach kontraktów socjalnych z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji w tym pracy socjalnej, zasiłków i pomocy w naturze oraz działań o charakterze środowiskowym oraz wsparcie w ramach Programu Aktywności Lokalnej z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji: środowiskowej pracy socjalnej, zasiłków i pomocy w naturze i działań o charakterze środowiskowym.
Okres realizacji	2018-2023
Szacowana wartość projektu	620 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WSL 2014-2020
Prognozowane rezultaty projektu	spadek liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, spadek bezrobocia i ubóstwa, aktywizacja mieszkańców
Wskaźnik produktu	Liczba kontraktów socjalnych [8 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [80 os.]

DZIAŁANIE III

Nazwa działania	Centrum Edukacji Zawodowej
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Osoby bezrobotne
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	CEZ ma na celu lokalne poszukiwanie i wspieranie mieszkańców w zakresie adaptacji do lokalnych potrzeb rynku pracy. Poprzez dedykowaną listę kursów i szkoleń w porozumieniu z przedsiębiorcami, którzy przeciwdziałaliby niedopasowaniu na rynku pracy poprzez wzmocnienie kapitału ludzkiego nowymi kwalifikacjami.
Okres realizacji	2018-2023
Szacowana wartość projektu	300 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WSL 2014-2020
Prognozowane rezultaty projektu	spadek bezrobocia, aktywizacja zawodowa mieszkańców
Wskaźnik produktu	Liczba zorganizowanych kursów i szkoleń [15 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób biorących udział w kursach i szkoleniach [40 os.]

DZIAŁANIE IV

Nazwa działania	Zwiększenie aktywności i integracji lokalnej społeczności
Wnioskodawca	Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach, Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Mieszkańcy
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w ramach ożywienia przestrzeni publicznych. Podjęte działania przyczynią się do zaktywizowania i integracji lokalnej społeczności, pozwolą również na poprawę świadomości dziedzictwa lokalnego.
Okres realizacji	2018-2025
Szacowana wartość projektu	50 000,00 zł (co rok)
Źródła finansowania	Środki własne
Prognozowane rezultaty projektu	Aktywizacja i integracja mieszkańców; wzrost aktywności lokalnej społeczności; promocja Gminy; wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji; poprawa jakości życia mieszkańców
Wskaźnik produktu	Liczba organizowanych cyklicznych wydarzeń [15 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach [3283 os.]

DZIAŁANIE V

Nazwa działania	Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji
Wnioskodawca	GOPS w Świerklanach, Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach, Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Mieszkańcy
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	Celem projektu jest organizacja spotkań, które będą miały na celu integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji. Działanie to obejmować będzie m.in. warsztaty aktywizacyjno-integracyjne: kulinarne, rękodzielnicze, gry strategiczne, działalność ngo, a także zakup niezbędnego wyposażenia i materiałów warsztatowych oraz zatrudnienie specjalistów do prowadzenia zajęć. Zakres działań przewiduje udział osób w różnym wieku: dzieci i młodzieży, rodziców oraz seniorów. W działania włączeni zostaną również lokalni liderzy, aktywne grupy formalne i nieformalne.
Okres realizacji	2018-2025
Szacowana wartość projektu	100 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne
Prognozowane rezultaty projektu	wzrost aktywności lokalnej społeczności, integracja mieszkańców, spadek wykluczenia społecznego, integracja różnych grup społecznych
Wskaźnik produktu	Liczba organizowanych warsztatów aktywizujących lokalną społeczność [10 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób biorących udział w warsztatach [3283 os.]

DZIAŁANIE VI

Nazwa działania	Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
Wnioskodawca	GOPS Świerklany, Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Seniorzy
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	Celem projektu jest aktywizacja osób starszych, m.in. poprzez organizację eventów edukacyjnych. Edukacja dla zjednoczenia i wspierania osób starszych ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu tej grupy społecznej, która staje się coraz bardziej liczna. Wsparcie osób 60+ może również obejmować oferty prozdrowotne obejmujące aktywność ruchową, edukacyjną, kulturalną i rekreacyjną/uzależnioną od potrzeb środowiska seniorów/ wycieczki, spotkania i prelekcje; zajęcia rehabilitacyjne.
Okres realizacji	2018-2023
Szacowana wartość projektu	200 000,00 zł
Źródła finansowania	środki własne, RPO WSL 2014-2020
Prognozowane rezultaty projektu	Aktywizacja osób starszych; przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; integracja i aktywizacja mieszkańców
Wskaźnik produktu	Liczba organizowanych eventów edukacyjnych dla osób starszych [10 szt.]
Wskaźnik rezultatu	liczba osób starszych biorących udział w spotkaniach [100 os.]

DZIAŁANIE VII

Nazwa działania	Poprawa warunków bezpieczeństwa przestrzeni publicznej
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Mieszkańcy
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	Stworzenie sieci monitoringu wizyjnego w obszarach szczególnie niebezpiecznych z rejestratorem zlokalizowanym w Gminnym Ośrodku Kultury i Rekreacji w Świerklanach
Okres realizacji	2018-2025
Szacowana wartość projektu	300 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne
Prognozowane rezultaty projektu	poprawa bezpieczeństwa na terenie obszaru rewitalizacji, zmniejszenie występowania patologii społecznych, wzrost atrakcyjności obszaru
Wskaźnik produktu	Liczba zamontowanych kamer [2 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób objętych monitoringiem [3283 os.]

DZIAŁANIE VIII

Nazwa działania	Wsparcie MŚP z terenu rewitalizacji
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Przedsiębiorcy i osoby bezrobotne
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Zakres realizowanego projektu	Przedsięwzięcie dotyczy organizacji szkoleń i doradztwa kierowanego do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw działających na terenie obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcie zakłada przeprowadzenie szczegółowych analiz potrzeb przedsiębiorców, prowadzenie szkoleń, doradztwo indywidualne, opracowanie planu wdrożenia konkretnych rozwiązań w firmie, pomoc we wdrożeniu planu.
Okres realizacji	2018-2023
Szacowana wartość projektu	300 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WSL 2014-2020
Prognozowane rezultaty Projektu	Aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców; rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji; wzrost aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji
Wskaźnik produktu	Liczba zorganizowanych szkoleń [12 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, które znalazły zatrudnienie wskutek realizacji działania [10 os.]

DZIAŁANIE IX

Nazwa działania	Zagospodarowanie terenu tzw. Podkościela na cele rekreacyjne
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Mieszkańcy
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – ograniczony ul. Dygasińskiego, Rybnicka, P. Wowry, Podkościele
Zakres realizowanego projektu	Działanie ma na celu zagospodarowanie i uporządkowanie obszaru tzw. Podkościela na cele rekreacyjno-sportowe. W ramach projektu planuje się realizację następujących działań: budowa ścieżek dydaktycznych o tematyce ekologicznej oraz przyrodniczej, wyznaczenie oraz oznakowanie tras rowerowych i biegowych, budowa miejsc postojowych dla samochodów oraz rowerów, wyznaczenie oraz budowa tras biegowych i rowerowych, wyposażenie terenu w elementy małej architektury tj. ławki, kosze na śmieci, stworzenie miejsca wypoczynku wyposażonego w ławki, domek letniskowy itp.
Okres realizacji	2018-2022
Szacowana wartość projektu	500 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, WFOŚiGW w Katowicach
Prognozowane rezultaty projektu	wzrost dostępności terenów rekreacyjno-sportowych; integracja mieszkańców; wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców; aktywizacja mieszkańców
Wskaźnik produktu	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [86 ha]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób korzystających z obiektów sportowo-edukacyjno-turystycznych [3283 os.]

DZIAŁANIE X

Nazwa działania	Udrożnienie dojazdu do terenów tzw. Podkościela
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Mieszkańcy
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji – ograniczony ul. Dygasińskiego, Rybnicka, P. Wowry, Podkościele
Zakres realizowanego projektu	W ramach projektu planuje się udrożnienie dojazdu do terenów Podkościela poprzez remont drogi prowadzącej do terenów Podkościela.
Okres realizacji	2018-2021
Szacowana wartość projektu	500 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne
Prognozowane rezultaty projektu	Wzrost dostępności terenów rekreacyjno-sportowych; poprawa bezpieczeństwa drogowego
Wskaźnik produktu	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [86 ha]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób korzystających z obszaru [3283 os.]

DZIAŁANIE XI

Nazwa działania	Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do celów społeczno-edukacyjnych
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Mieszkańcy, osoby starsze
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - działka nr. 910/77
Zakres realizowanego projektu	W związku z przeniesieniem Urzędu do nowo wybudowanego budynku planuje się zagospodarowanie i dostosowanie starego budynku do celów społeczno-edukacyjnych. W ramach projektu planuje się 2 główne działania: • Zagospodarowanie budynku Urzędu Gminy na Dom Seniora/ bibliotekę/ świetlicę, • Zagospodarowanie terenu wokół starego budynku Urzędu Gminy Świerklany. Zagospodarowanie budynku na cele społeczno-edukacyjne pozwoli na realizację różnego rodzaju działań społecznych, które są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy. W budynku będą mogły odbywać się warsztaty międzypokoleniowe oraz zajęcia aktywizujące osoby starsze. W obiekcie mogłoby również działać Centrum Edukacji Zawodowej.
Okres realizacji	2019-2020
Szacowana wartość projektu	600 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WSL 2014-2020
Prognozowane rezultaty projektu	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; aktywizacja i integracja mieszkańców; wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji
Wskaźnik produktu	Liczba obiektów dostosowanych i zmodernizowanych w ramach realizacji projektu [1 szt.]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [3283 os.]

Działanie to jest komplementarne z działaniami „miękkimi” zaproponowanymi w Programie, w szczególności z działaniem V - Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji i działaniem VI – Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W ramach działania V planuje się m.in. organizację warsztatów aktywizacyjno-integracyjnych, kulinarnych czy rękodzielniczych, które będą mogły odbywać się w odpowiednio przystosowanym do tego budynku Urzędu Gminy. W obiekcie będą mogły odbywać się również zajęcia aktywizujące seniorów z obszaru rewitalizacji – różnego rodzaju zajęcia edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne, spotkania

oraz prelekcje. W zależności od rozdysponowania miejsc w budynku, na tym terenie mogłoby również działać Centrum Edukacji Zawodowej (CEZ), które wspierałoby mieszkańców w zakresie adaptacji do lokalnych potrzeb rynku pracy.

DZIAŁANIE XII

Nazwa działania	Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego w Jankowicach przy ul. Równoległej
Wnioskodawca	Gmina Świerklany
Grupa docelowa	Mieszkańcy
Lokalizacja	działka nr. 2121/53, 1842/27, 624/56, 625/56, 627/56, 1846/26, 2122/53, 1844/26, 2071/26
Zakres realizowanego projektu	Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego uwzględniająca następujące elementy: skatepark, rowerowy tor crossowy, plac zabaw, pole do minigolfa, wodny plac zabaw, siłownia na wolnym powietrzu.
Okres realizacji	2019-2023
Szacowana wartość projektu	2 600 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne
Prognozowane rezultaty projektu	wzrost dostępności terenów rekreacyjno-wypoczynkowych; integracja mieszkańców; aktywizacja mieszkańców; promocja zdrowego trybu życia
Wskaźnik produktu	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [1,4 ha]
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób korzystających z obiektów sportowo-edukacyjno-turystycznych [3283 os.]

PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE

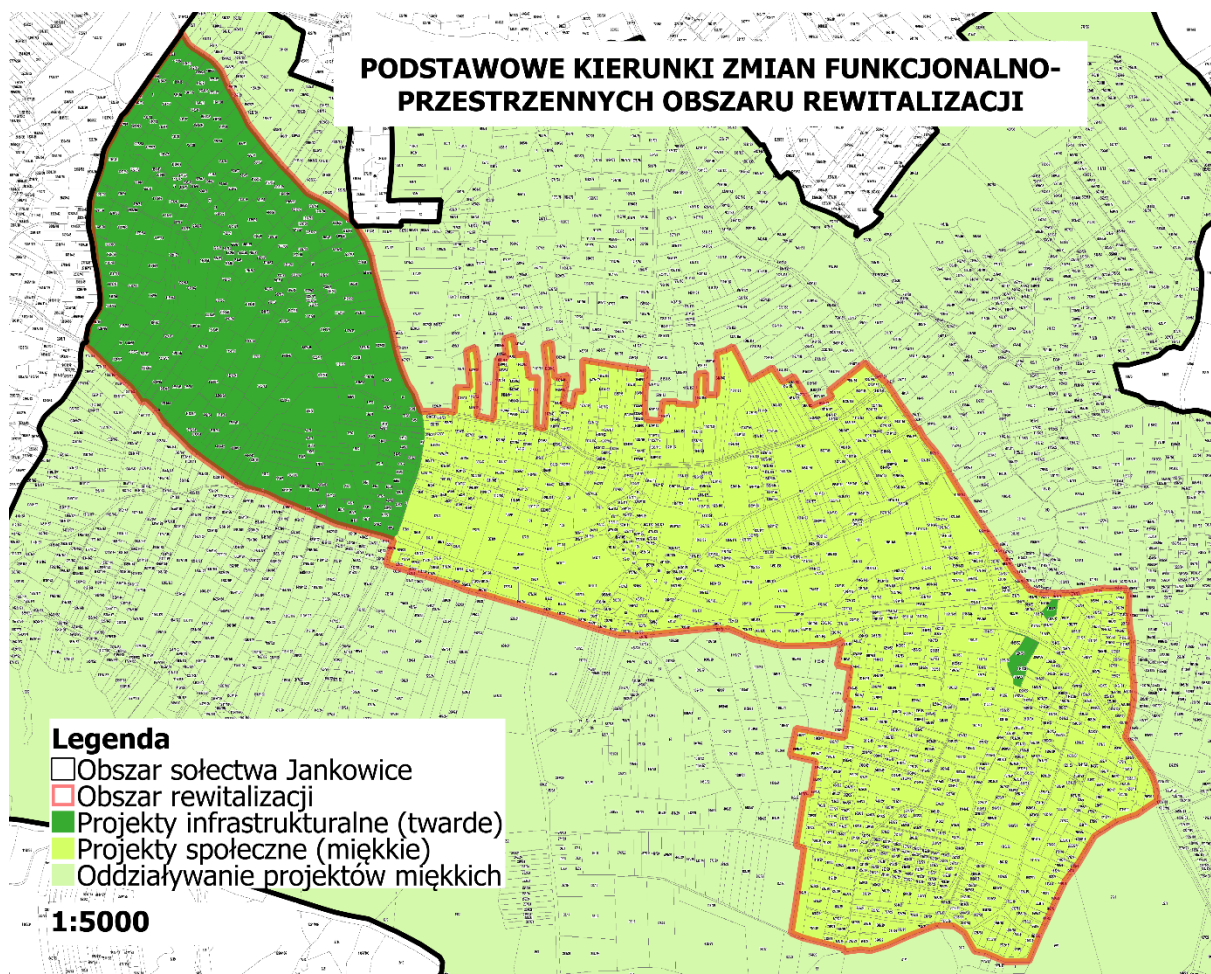
W Programie Rewitalizacji oprócz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy przedstawić charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Zakłada się, że projekty uzupełniające będą realizowane w miarę możliwości przez gminę, jednak nie jest znana ich dokładna lokalizacja ani termin realizacji. Jest to zbiorczy opis innych uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Ogólny zakres pozostałych planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z odpowiadającym celem przedstawiony został poniżej:

- ✓ Promowanie przedsiębiorczości wraz z podejmowaniem działań służących rozwojowi gospodarczemu obszaru rewitalizacji oraz gminy (cel: Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych oraz wzrost ich zatrudnienia);
- ✓ Rozwój oferty kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych (cel: Aktywizacja i integracja mieszkańców);
- ✓ Podnoszenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz zabudowy wielorodzinnej (cel: Poprawa stanu technicznego budynków publicznych oraz ich przystosowania dla osób niepełnosprawnych; Ochrona środowiska oraz minimalizacja skutków eksploatacji górniczej);
- ✓ Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych (cel: Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych i terenów zielonych);
- ✓ Wymiana starych kotłów węglowych na niskoemisyjne (cel: Ochrona środowiska oraz minimalizacja skutków eksploatacji górniczej);
- ✓ Rozwój/modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (cel: Ochrona środowiska oraz minimalizacja skutków eksploatacji górniczej);
- ✓ Budowa placów zabaw dla dzieci (cel: Utworzenie przestrzeni stanowiącej miejsce rekreacji mieszkańców, zabawy dzieci, miejsc do uprawiania sportów i umożliwiające organizację wydarzeń kulturalnych);
- ✓ Poprawa jakości infrastruktury drogowej (cel: Regulacja i dbałość o bezpieczeństwo publiczne i w ruchu drogowym).

7.3 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Na poniższej mapie obszaru rewitalizacji zaprezentowano zasięg przestrzenny działań twardych oraz zasięg przestrzenno-funkcjonalny działań miękkich. Działania miękkie będą oddziaływały na cały obszar rewitalizacji jak i obszar zdegradowany, a działania twarde będą dotyczyły wyłącznie wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Główna mapa w skali 1:5000 przedstawiająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych całego obszaru rewitalizacji stanowi ZAŁĄCZNIK 2 do niniejszego opracowania.

Rysunek 12. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

8. Mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych

8.1 Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna to uwzględnienie wzajemnych powiązań zarówno na etapie formułowania, jak i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które wdrażane będą na obszarze rewitalizacji, a także tych poza tym obszarem, lecz na niego wpływających.

Wszystkie projekty podstawowe i uzupełniające zostaną zrealizowane bezpośrednio na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Zasięg niektórych projektów podstawowych może wykraczać poza obszar rewitalizacji tak, aby zapewnić rzeczywiste i trwałe rozwiązanie problemów, dopełnianie się przestrzennie oraz mechanizm synergii efektów oddziaływania. Działania, których realizacja może wykroczyć poza obszar rewitalizacji i objąć szerszą część gminy zostały wskazane w poniższej tabeli.

Nazwa działania rewitalizacyjnego	Realizacja na obszarze rewitalizacji	Realizacja na obszarze rewitalizacji - obszar	Realizacja/oddziaływanie poza obszarem rewitalizacji
Poprawa sytuacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy – spotkania podnoszące kluczowe kompetencje niezbędne do podjęcia zatrudnienia	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Zróbmy to razem - aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Centrum Edukacji Zawodowej	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Zwiększenie aktywności i integracji lokalnej społeczności	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Poprawa warunków bezpieczeństwa przestrzeni publicznej	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Wsparcie MŚP z terenu rewitalizacji	Tak	Obszar rewitalizacji	Tak
Zagospodarowanie terenu tzw. Podkościela na cele rekreacyjne	Tak	Obszar ograniczony ul. Dygasińskiego, Rybnicką, P. Wowry, Podkościele	Nie
Udrożnienie dojazdu do terenów tzw. Podkościela	Tak	Obszar ograniczony ul. Dygasińskiego, Rybnicką, P. Wowry, Podkościele	Nie

Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do celów społeczno-edukacyjnych	Tak	działka nr. 910/77	Nie
Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego w Jankowicach przy ul. Równoległej	Tak	działka nr. 2121/53 , 1842/27, 624/56, 625/56, 627/56, 1846/26, 2122/53 , 1844/26, 2071/26	Nie

Zasięg działań może wykraczać poza obszar rewitalizacji tak, aby zapewnić rzeczywiste i trwałe rozwiązanie problemów, dopełnianie się przestrzennie oraz mechanizm synergii efektów oddziaływania. Zapewnienie komplementarności przestrzennej przedsięwzięć rewitalizacyjnych służyć ma efektywnemu oddziaływaniu programu rewitalizacji na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach). Zaplanowane działania rewitalizacyjne mają więc wzajemnie się dopełniać przestrzennie, aby zachodził między nimi efekt synergii. W ramach obszaru rewitalizacji, przedsięwzięcia będą prowadzone w wielu różnych miejscach w ramach wszystkich sfer objętych programem rewitalizacji, co pozwoli na realizację kompleksowych a nie punktowych projektów i działań. Projekty realizowane będą w wielu różnych lokalizacjach obszaru kryzysowego, co powinno zapewnić dyfuzję efektów oddziaływania.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej interwencji to także konieczność prowadzenia działań rewitalizacyjnych w taki sposób, aby ich realizacja nie skutkowała przesuwaniem (wypychaniem) problemów na inne obszary lub nie prowadziła do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji zostały tak przygotowane, aby rozwiązywać problemy zidentyfikowane w obszarze rewitalizacji i eliminować czynniki powodujące zjawiska kryzysowe. Zadbano zatem o to, aby nie następowało przenoszenie problemów na inne obszary gminy.

8.2 Komplementarność problemowa

Wyznaczone projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Są one odpowiedzią na główne problemy dla danego obszaru, które zostały wskazane dzięki przeprowadzonej diagnozie. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze. Odpowiedzią na zidentyfikowane w ramach diagnozy potrzeby rewitalizacji (w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym i środowiskowym) jest układ strategicznych celów, wyznaczających kierunki podejmowanych działań. Jest on zaplanowany w sposób umożliwiający kompleksową i komplementarną realizację potrzeb oraz rozwiązań problemów na obszarze rewitalizowanym. Wskazane cele i działania mają charakter zintegrowany (wielowymiarowy), tworzą spójną i komplementarną

logikę interwencji. Każdy z wyznaczonych celów przyczynia się do realizacji wielu potrzeb rewitalizacyjnych, łącząc w sobie różne wymiary problemów i potrzeb rewitalizacji. Powiązania potrzeb rewitalizacji i wyznaczonych celów wskazuje poniższa tabela.

Potrzeby rewitalizacyjne	Cel strategiczny I			Cel strategiczny II			Cel strategiczny III		
	1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.
	SFERA SPOŁECZNA								
Poprawa warunków życia oraz ograniczenie stopnia wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych i ubogich									
Poprawa aktywności społecznej i integracji mieszkańców									
Poprawa bezpieczeństwa w granicach przestrzeni publicznych									
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych									
	SFERA GOSPODARCZA								
Poprawa kondycji i rozwój podmiotów gospodarczych									
Wzmacnianie przedsiębiorczości i kreatywności wśród mieszkańców									
	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA								
Wzrost estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych									
Poprawa dostępności i atrakcyjności zieleni urządzonej w Gminie Świerklany									
Rozszerzenie bazy sportowej i rekreacyjnej oraz oferty placówek kulturalnych									
Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy									
	SFERA ŚRODOWISKOWA								
Minimalizowanie skutków eksploatacji górniczej									
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców									
	SFERA TECHNICZNA								
Poprawa stanu technicznego budynków publicznych oraz ich przystosowania dla osób niepełnosprawnych									

oddziaływanie bezpośrednie

oddziaływanie pośrednie

Katalog projektów podstawowych i uzupełniających Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Świerklany tworzy kompleksowy i komplementarny układ działań. Projekty są ze sobą powiązane logicznie oraz merytorycznie, uzupełniają się i wzajemnie na siebie oddziałują. Ponadto projekty dopełniają się charakterem działań poprzez współistnienie obszarów i oddziaływań „twardych” i „miękkich”.

Projekty realizowane w ramach Programu dopełniają się, a dzięki wspólnej realizacji tworzą wartość dodaną dla obszaru rewitalizacji i całej gminy. Zaplanowany układ projektów ma przeciwdziałać fragmentacji podejmowanych działań i realizacji wyłącznie punktowych projektów, powinien uruchomić mechanizmy synergii, tak na obszarze rewitalizowanym, jak i w jego otoczeniu. Wskazana w dalszej kolejności tabela wykazuje komplementarność między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI NA LATA 2017-2025

	Poprawa sytuacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy – spotkania podnoszące kluczowe kompetencje niezbędne do podjęcia zatrudnienia	Zróbmy to razem - aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym	Centrum Edukacji Zawodowej	Zwiększenie aktywności i integracji lokalnej społeczności	Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji	Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Poprawa warunków bezpieczeństwa przestrzeni publicznej	Wsparcie MŚP z terenu rewitalizacji	Zagospodarowanie terenu tzw. Podkościela na cele rekreacyjne	Udrożnienie dojazdu do terenów tzw. Podkościela	Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do celów społeczno-edukacyjnych	Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego w Jankowicach przy ul. Równoległej
Poprawa sytuacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy – spotkania podnoszące kluczowe kompetencje niezbędne do podjęcia zatrudnienia		2	2	2	1	1	0	2	0	0	2	0
Zróbmy to razem - aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym	2		2	2	2	2	0	2	1	0	2	1
Centrum Edukacji Zawodowej	2	2		1	1	1	0	2	0	0	1	0
Zwiększenie aktywności i integracji lokalnej społeczności	2	2	1		2	2	1	0	2	1	2	2
Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji	1	2	1	2		2	0	0	1	1	2	1
Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	1	2	1	2	2		0	0	1	1	2	1

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI NA LATA 2017-2025

	Poprawa sytuacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy – spotkania podnoszące kluczowe kompetencje niezbędne do podjęcia zatrudnienia	Zróbmy to razem - aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym	Centrum Edukacji Zawodowej	Zwiększenie aktywności i integracji lokalnej społeczności	Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji	Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Poprawa warunków bezpieczeństwa przestrzeni publicznej	Wsparcie MŚP z terenu rewitalizacji	Zagospodarowanie terenu tzw. Podkościela na cele rekreacyjne	Udrożnienie dojazdu do terenów tzw. Podkościela	Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do celów społeczno-edukacyjnych	Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego w Jankowicach przy ul. Równoległej
Poprawa warunków bezpieczeństwa przestrzeni publicznej	0	0	0	1	0	0		0	2	1	1	2
Wsparcie MŚP z terenu rewitalizacji	2	2	2	0	0	0	0		0	0	0	0
Zagospodarowanie terenu tzw. Podkościela na cele rekreacyjne	0	1	0	2	1	1	2	0		2	0	2
Udrożnienie dojazdu do terenów tzw. Podkościela	0	0	0	1	1	1	1	0	2		0	0
Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do celów społeczno-edukacyjnych	2	2	1	2	2	2	1	0	0	0		0
Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego w Jankowicach przy ul. Równoległej	0	1	0	2	1	1	2	0	2	0	0	

Legenda: 0 – brak komplementarności 1 – słaba komplementarność 2 – silna komplementarność

8.3 Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa - zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020 jest dokonywane na podstawie analizy i oceny oraz sformułowanych wniosków na temat dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie (analizę przeprowadza IZ RPO).

Kilka przedsięwzięć realizowanych w Gminie Świerklany w latach poprzednich jest spójnych z tematyką rewitalizacji:

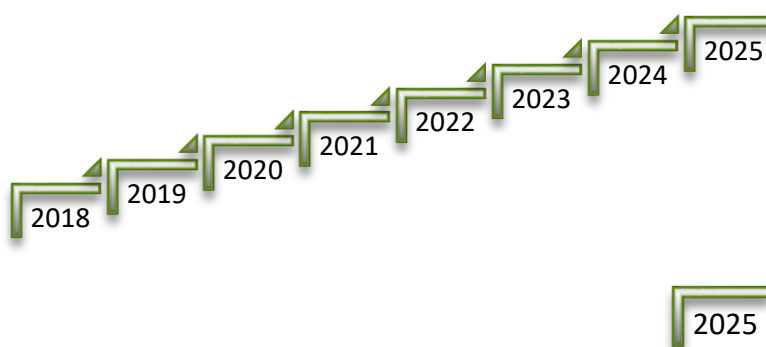
- Edukacja 40+ celem edukacji i integracji lokalnej społeczności (lata 2011-2012);
- Rozbudowa budynku zaplecza i obiektów sportowych (lata 2008-2013);
- Budowa kanalizacji sanitarnej (lata 2009-2015);
- Przedszkole w sołectwie Świerklany Dolne – budowa budynku przedszkola wraz z zapleczem kuchennym (lata 2012-2015);
- Budowa budynku użyteczności publicznej na potrzeby Urzędu Gminy Świerklany oraz niektórych jednostek organizacyjnych Gminy – poprawa jakości usług administracyjnych (lata 2012-2016).

Analizując projekty pod kątem okresu finansowania, należy zwrócić uwagę na ciągłość programową. Poniżej przedstawiony został harmonogram prac Programu Rewitalizacji.

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w programie

Monitoring wdrażania programu rewitalizacji

Ewaluacja końcowa wdrażania Programu Rewitalizacji

Rysunek 13. Komplementarność międzyokresowa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

8.4 Komplementarność źródeł finansowania

Projekty zawarte w niniejszym Programie mają zapewnione finansowanie z różnych instrumentów wsparcia. Uwzględniają zaangażowanie środków prywatnych i publicznych. Program zawiera indywidualne ramy finansowe dla wszystkich przedsięwzięć, w tym kwoty finansowania dla każdego z nich. W Programie zostały wskazane możliwości finansowania projektów rewitalizacyjnych z innych źródeł,

w tym z środków programów operacyjnych na lata 2014-2020, z środków polityk i instrumentów krajowych, prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Umiejętne wykorzystanie środków finansowania pozwoli uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji.

Dla każdego działania rewitalizacyjnego przedstawiono szacunkowe wartości, a także potencjalne źródła ich finansowania. Z uwagi na brak szczegółowych informacji dotyczących projektów niemożliwe jest precyzyjne określenie wkładu własnego jak i źródła oraz poziomu dofinansowania zewnętrznego, stąd w zestawieniu pojawiają się jedynie szacowane wartości ogólne projektów oraz ich wstępne dopasowanie do źródeł finansowania. Ostateczne kwoty kosztów całkowitych i kosztów kwalifikowalnych zostaną dookreślone we wnioskach aplikacyjnych na etapie naboru wniosków o dofinansowanie w ramach poszczególnych działań, funduszy lub programów, do których dany projekt zostanie skierowany. Przyjmuje się, iż w przypadku niepowodzenia w staraniach o uzyskanie dofinansowania zewnętrznego głównym źródłem finansowania działań będą środki własne projektodawców.

9. Indykatywne ramy finansowe

9.1 Instrumenty finansowania

Realizacja oraz powodzenia zamierzeń zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Świerklany jest uzależnione od wielu czynników, m.in. zaangażowania i sprawności administracji samorządowej czy aktywności społeczności rewitalizowanego obszaru. Bardzo ważnym i kluczowym elementem jest wysokość środków przeznaczonych na realizację projektów rewitalizacyjnych. Realizacja Programu uzależniona jest zatem w dużej mierze od wysokości pozyskanych środków, zarówno krajowych publicznych i prywatnych oraz z funduszy strukturalnych.

Całkowita wartość przedstawionych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oszacowana według danych na dzień przyjęcia Programu Rewitalizacji wynosi **6 570 000,00 zł**.

Z uwagi na długoterminową perspektywę realizacji procesu rewitalizacji dokładność oszacowania dla poszczególnych przedsięwzięć jest bardzo zróżnicowana. Rzeczywista wartość przedsięwzięć ustalana będzie na podstawie prowadzonego monitoringu finansowego w oparciu o karty przedsięwzięć, do których przedkładania zobowiązani będą wszyscy realizatorzy przedsięwzięć.

Wskazana wartość środków nie odzwierciedla pełnego strumienia środków, które zostaną zainwestowane na poszczególnych podobszarach rewitalizacji. Przewiduje się, że wartość ta będzie powiększona o wartości pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których na dzień przyjęcia Programu Rewitalizacji nie można oszacować oraz o przedsięwzięcia, które będą realizowane poza Programem Rewitalizacji. W szczególności sytuacja taka dotyczyć będzie prywatnych podmiotów, które realizowały będą dzia-

łania inwestycyjne na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji z własnych środków. W celu zminimalizowania tego zjawiska zakłada się realizację działań informacyjnych i promujących Program Rewitalizacji oraz uruchomienie lokalnych systemów motywacyjnych, które pozwolą na zwiększenie liczby partnerów zaangażowanych w realizację Programu Rewitalizacji.

Proces rewitalizacji prowadzony będzie na obszarach zagospodarowanych, które uległy degradacji oraz na terenach nieurbanizowanych. Samorząd gminny jak i inne podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne podejmować będą działania zmierzające do pozyskania wsparcia zewnętrznego. W perspektywie finansowej 2014- 2020 planuje się aplikowanie o środki unijne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 oraz WFOŚiGW w Katowicach. Pozyskane ewentualne środki stanowiąc będą uzupełniające źródło finansowania przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz przyczynią się do sprawniejszego wyprowadzenia wyznaczonych podobszarów z kryzysu.

W świetle obecnych uwarunkowań prawnych i finansowych przewiduje się realizację projektów przez poszczególne podmioty także m.in. z następujących źródeł:

- „programy środowiskowe” Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, funduszy wojewódzkich dotyczące m.in. realizacji przedsięwzięć powodujących ograniczenie niskiej emisji, prac remontowych prowadzących do kompleksowej termomodernizacji budynku oraz oszczędność energii, dzięki wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań technicznych i odnawialnych źródeł energii;
- fundusze i programy realizowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego np. premia termomodernizacyjna, premia kompensacyjna, program społecznego budownictwa czynszowego, program finansowego wsparcia mieszkań socjalnych i komunalnych Fundusz Dopłat;
- produkty komercyjne Banku Gospodarstwa Krajowego na społeczne budownictwo czynszowe;
- Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej - dofinansowanie zadań dotyczących budowy, przebudowy obiektów sportowych;
- konkursy organizowane przez różne fundacje/firmy.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2014-2020 przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą wspierane w Osi Priorytetowej X – Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna. W ramach działania 10.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych szansę na uzyskanie dofinansowania mają następujące projekty:

- Roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w obiektach przemysłowych/ powojkowych/ popegeerowskich/ pokolejowych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia;
- Zagospodarowywanie przestrzeni miejskich, w tym roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w obiektach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia;
- Roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w zdegradowanych budynkach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia.

W ramach działania 10.3 nie ma możliwości budowy nowych obiektów.

Typ beneficjenta:

1. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
2. Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
3. Podmioty działające na zlecenie samorządu terytorialnego wybrane zgodnie z prawem zamówień publicznych.;
4. Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
5. Organizacje pozarządowe;
6. Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych (niewymienione wyżej);
7. Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS, spółdzielnie;
8. Instytucje kultury;
9. Przedsiębiorcy.

Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%.

9.2 Szacunkowe ramy finansowe

Środki finansowe w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerklany z podziałem na źródła finansowania zostały przedstawione w poniższej tabeli. Takie przedstawienie indykatywnych środków finansowych jest istotne dla sprawnego monitorowania środków przeznaczonych na wsparcie rewitalizacji na poziomie krajowym.

Tabela 18. Indykatywne środki finansowe z podziałem na źródła finansowania [zł] (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

Lp.	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne	Szacunkowe nakłady finansowe [zł]	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [zł]			
			pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł
1	Poprawa sytuacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy – spotkania podnoszące kluczowe kompetencje niezbędne do podjęcia zatrudnienia	500 000,00 zł	0	75 000,00 zł	425 000,00 zł	0
2	Zróbmy to razem - aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym	620 000,00 zł	0	93 000,00 zł	527 000,00 zł	0
3	Centrum Edukacji Zawodowej	300 000,00 zł	0	45 000,00 zł	255 000,00 zł	0
4	Zwiększenie aktywności i integracji lokalnej społeczności	50 000,00 zł	0	50 000,00 zł	0	0
5	Międzypokoleniowe warsztaty sposobem na aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji	100 000,00 zł	0	100 000,00 zł	0	0
6	Aktywizacja osób starszych celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	200 000,00 zł	0	30 000,00 zł	170 000,00 zł	0
7	Poprawa warunków bezpieczeństwa przestrzeni publicznej	300 000,00 zł	0	300 000,00 zł	0	0
8	Wsparcie MŚP z terenu rewitalizacji	300 000,00 zł	0	45 000,00 zł	255 000,00 zł	0
9	Zagospodarowanie terenu tzw. Podkościela na cele rekreacyjne	500 000,00 zł	75 000,00 zł	425 000,00 zł	0	0

10	Udrożnienie dojazdu do terenów tzw. Podkościela	500 000,00 zł	0	500 000,00 zł	0	0
11	Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do celów społeczno-edukacyjnych	600 000,00 zł	0	90 000,00 zł	510 000,00 zł	0
12	Budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego w Jankowicach przy ul. Równoległej	2 600 000,00 zł	0	2 600 000,00 zł	0	0
SUMA		6 570 000,00 zł	75 000,00 zł	4 353 000,00 zł	2 142 000,00 zł	0 zł

10. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

Na etapie opracowania dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Świerklany uwzględniono konieczność włączania (współdecydowania) interesariuszy: mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców, podmiotów zarządzających nieruchomościami, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych oraz jednostek organizacyjnych gminy. W trakcie procesu włączania (współdecydowania) interesariuszy w prace nad opracowywaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wykorzystano różnorodne formy partycypacji społecznej, których zastosowanie spełniło wymóg skuteczności i adekwatności w kontekście aktywnego uczestnictwa jak najszerszej liczby odbiorców. Z grona licznych narzędzi i technik partycypacyjnych wykorzystano: badania ankietowe, składanie wniosków (fiszki projektowe), otwarte spotkania, konsultacje, formularze zgłaszania uwag. Proces włączania składa się z 3 etapów:

➔ ETAP I

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji prace nad Programem rozpoczęto od wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wójt Gminy Świerklany zamieścił Zarządzenie w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zaproszenie do udziału w konsultacjach ww. projektu uchwały wraz ze stosownymi załącznikami umieszczono i dystrybuowano następującymi kanałami informacyjnymi:

- strona internetowa gminy: www.swierklany.pl;
- strona internetowa Biuletynu Informacji Publicznej: bip.swierklany.pl;
- tablica ogłoszeń zlokalizowana w Urzędzie Gminy (sposób zwyczajowo przyjęty).

Konsultacje społeczne ww. projektu uchwały wraz ze stosownymi załącznikami przeprowadzono w następujących formach:

- zbieranie opinii i uwag dostarczonych osobiście w formie papierowej (w siedzibie Urzędu Gminy Świerklany, ul. Świerkłańska 54),
- zbieranie wypełnionych formularzy w formie elektronicznej (pod adresem poczty elektronicznej: projekty@swierklany.pl),
- zbieranie wypełnionych formularzy drogą korespondencyjną (na adres: Urząd Gminy Świerklany, ul. Świerkłańska 54, 44-264 Jankowice),
- otwarte spotkania konsultacyjne, które odbyły się:
 - 20.04.2017 r. o godz. 16.00 w Gminnym Ośrodku Kultury i Rekreacji w Jankowicach przy ul. Kościelnej 18,
 - 27.04.2017 r. o godz. 16.00 w Gminnym Ośrodku Kultury i Rekreacji w Jankowicach przy ul. Kościelnej 18.

Przy opracowywaniu niniejszego Programu Rewitalizacji zostały przeprowadzone warsztaty dla interesariuszy projektu: mieszkańców Gminy, przedstawicieli organizacji pozarządowych, instytucji, przedsiębiorców, przedstawicieli samorządu i jst. Uczestnicy warsztatów mogli wypowiedzieć się m.in. na temat problemów w różnych sferach (społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej) występujących w poszczególnych obszarach Gminy, wyznaczyć obszary problemowe, na których należy podjąć działania rewitalizacyjne. Obydwa spotkania miały na celu również wyjaśnienie pojęcia rewitalizacji, a także zaprezentowanie ogólnej formy i struktury opracowywanego Programu.

Jednocześnie przeprowadzono badanie ankietowe, które dawało możliwość oceny aspektów funkcjonowania Gminy - ankietę mogła być wypełniona osobiście przez respondenta lub przesłana elektronicznie (formularz interaktywny, e-mail). Wypełnienie ankiety było dobrowolne i anonimowe. Na stronie Gminy pojawiło się zaproszenie do wzięcia udziału w badaniu ankietowym - każdy mieszkaniec gminy Świerklany, osoba pracująca, prowadząca działalność i ucząca się na terenie gminy mogła mieć wpływ na przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.

Uwagi do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji można było zgłaszać na specjalnie przygotowanym formularzu. Wzór formularza składania uwag stanowi **ZAŁĄCZNIK 3** do niniejszego opracowania.

Po zakończeniu konsultacji społecznych sporządzony został Raport podsumowujący ich przebieg.

Etap I zakończył się podjęciem Uchwały nr 269/XL/18 Rady Gminy Świerklany z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 202/XXXI/17 Rady Gminy Świerklany z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

➔ ETAP II

Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerklany rozpoczęto od podjęcia Uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Świerklany.

Następnie w drodze zarządzenia Wójta Gminy Świerklany NR W.0050.61.2018, poddano do konsultacji społecznych projekt uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025”. W związku z tym poinformowano wszystkie grupy interesariuszy o możliwości zapoznania się z projektem dokumentu oraz zgłaszania uwag do niniejszego opracowania. Informacja wraz z formularzem zgłaszania uwag została udostępniona na stronie internetowej Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Formularz zgłaszania uwag do projektu Programu stanowi **ZAŁĄCZNIK 4** do niniejszego opracowania. Wypełnione formularze można było przekazać bezpośrednio do Urzędu Gminy Świerklany, drogą elektroniczną na adres: projekty@swierklany.pl oraz drogą korespondencyjną na adres Urzędu: Urząd Gminy Świerklany, ul. Świerkłańska 54, 44-264 Jankowice.

Konsultacje trwały od 28.03.2018 r. do 26.04.2018 r., w tym czasie można było zgłaszać uwagi do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025. Niezwłocznie po zakończeniu konsultacji społecznych sporządzono Raport podsumowujący z konsultacji społecznych dot. projektu Uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji. W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025” nie wpłynęły żadne uwagi do przedstawionego Programu.

➔ ETAP III

Najważniejszym etapem jest wdrażanie Programu. Udział interesariuszy w procesie tworzenia Programu nie kończy się wraz z przyjęciem dokumentu uchwałą Rady Gminy. Ważne jest, aby na etapie realizacji zapisów Programu, zapewnić interesariuszom zewnętrznym aktywny udział w konsultacjach projektów. Zaleca się przygotowanie ankiet satysfakcji, aby móc poznać opinie mieszkańców na temat realizowanych projektów oraz aby ocenić czy prowadzone działania przynoszą założony skutek. Stała współpraca z interesariuszami wewnętrznymi pozwoli systematycznie monitorować sytuację społeczno-gospodarczą Gminy, tak aby w razie potrzeby możliwa była aktualizacja zapisów Programu.

10.1 Sposób włączenia interesariuszy w proces wdrażania i monitorowania GPR

Poniżej zostali zaprezentowani główni interesariusze rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025:

- ➔ Mieszkańcy obszaru rewitalizacji – w kontekście mieszkańców Gminy Świerklany jako interesariuszy, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszaru rewitalizacji, gdyż to właśnie oni będą przede wszystkim korzystać z zaplanowanych zadań rewitalizacyjnych.
Mieszkańcy będą mieli wpływ na przeprowadzanie zadań rewitalizacyjnych, szczególnie tych opartych na szkoleniach oraz imprezach. Przeprowadzenie tych projektów w dużej mierze zależy od ostatecznej ich formy, zakresu, które zostaną ustalone podczas rozpoczynania każdego projektu. Należy również pamiętać, iż mieszkańcy będą stale informowani przez Wójta Gminy Świerklany o postępie przeprowadzanych prac nad projektami oraz będą mogli zgłaszać swoje problemy oraz propozycje ich rozwiązania Komitetowi Rewitalizacji. Interesariuszami będą również pozostali mieszkańcy Gminy Świerklany, którzy zamieszkują poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, ponieważ przeprowadzenie zaproponowanych w dokumencie zadań wpłynie pozytywnie na komfort życia wszystkich mieszkańców.
- ➔ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – jest jednym z najważniejszych interesariuszy. Zadanie GOPS to przede wszystkim pomoc przy realizacji zadań, pełnienie roli koordynatora uzupełniającego dla Urzędu Gminy. Inną rolą GOPS jest ocena efektów realizacji zadań, gdyż to właśnie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklanach zestawia corocznie niezbędne dane dotyczące udzielonych świadczeń społecznych. Dane te pomogą w określeniu zasięgu potrzeb rewitalizacyjnych, będą również pomocne podczas monitorowania dokumentu.
- ➔ Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowa Komenda Policji, Ochotnicze Straże Pożarne – podobnie jak GOPS, instytucje te będą pełniły rolę koordynatora uzupełniającego dla Gminy, którego zadaniem będzie zestawianie odpowiednich statystyk dotyczących przede wszystkim liczby osób bezrobotnych, liczby wszczętych postępowań i interwencji oraz miejscowych zagrożeń. Gmina Świerklany w ramach monitoringu będzie korzystała ze statystyk przygotowanych przez te instytucje, aby sprawdzać wykonalność zadań rewitalizacyjnych.
- ➔ Przedsiębiorcy – zadaniem przedsiębiorców będzie uczestnictwo w działaniach mających na celu ograniczenie bezrobocia oraz wzrost aktywności mieszkańców. Przedsiębiorcy dzięki proponowanej serii szkoleń dla osób bezrobotnych będą mogli korzystać z umiejętności mieszkańców obszaru rewitalizacji, tworzyć tym samym miejsca pracy oraz stażu i praktyk. Przedsiębiorcy będą mogli, podobnie jak mieszkańcy, zwracać się do Komitetu Rewitalizacji i zgłaszać problemy

oraz sposoby ich rozwiązania. Przykładowo, przedsiębiorca będzie mógł zgłosić chęć zatrudnienia pewnej grupy osób bezrobotnych, które odbędą odpowiednie kursy i szkolenia. Zadaniem Gminy jest wtedy przygotowanie odpowiedniego programu kształcenia.

Przedsiębiorcy będą mogli również brać udział we wszystkich zadaniach, których celem jest promocja Gminy na rynek zewnętrzny. W ten sposób mogą oni zdobyć oni dodatkowych partnerów gospodarczych, poszerzając zakres usług swoich działalności i wykazać zapotrzebowanie na zatrudnienie pewnej liczby osób.

- ➔ Gmina Świerklany - Gmina jest najważniejszym podmiotem w procesie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz jest ona przekąźnikiem informacji dla innych interesariuszy dokumentu. Gmina odgrywa najważniejszą rolę w planowaniu zaproponowanych w GPR działań, które służą sferze społecznej jak i przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej oraz środowiskowej. Do najważniejszych zadań Gminy we wdrażaniu procesu rewitalizacji można zaliczyć:
- pozyskiwanie środków na projekty oraz rozliczanie ich,
 - wyodrębnianie środków budżetowych, które zostaną wykorzystane na przeprowadzenie procesów rewitalizacji,
 - monitoring działań rewitalizacyjnych,
 - wykonywanie zadań własnych samorządu.

Gmina jest również odpowiedzialna za udział pozostałych interesariuszy w procesie rewitalizacji poprzez dokumentowanie oraz późniejsze publikowanie wszystkich zdarzeń, które mają wpływ na przebieg realizacji dokumentu. Komunikacja Gminy z innymi interesariuszami będzie odbywać się poprzez stronę internetową Gminy, na której publikowane będą kolejne sprawozdania z wdrażania dokumentu. Na stronie zawarte będą dane kontaktowe podmiotów prowadzących poszczególne projekty, bieżące informacje o postępie prac, wydarzeniach związanych z projektami itp. Umożliwi to włączenie się w działania projektowe zainteresowanych mieszkańców, przedsiębiorców i grup aktywnych, wymianę informacji, czy opinii. Władze Gminy Świerklany podejmować będą działania informacyjno-edukacyjne na rzecz promocji programu rewitalizacji i zwiększania świadomości mieszkańców w zakresie rewitalizacji. Ponadto organizowane będą spotkania z partnerami oraz grupami beneficjentów oraz mieszkańcami obszaru rewitalizacji. Ponadto cyklicznie będą organizowane spotkania, których celem będzie możliwość zapewnienia uczestnictwa wszystkich interesariuszy w procesie realizacji dokumentu. W trakcie spotkań wszyscy zainteresowani interesariusze będą informowani o zrealizowanych już projektach, a także o planach nad realizacją pozostałych działań. Przed spotkaniami, na stronie internetowej Gminy, a także w siedzibie Urzędu pojawią się ankiety satysfakcji, które wszyscy zainteresowani będą mogli wypełnić. Dzięki nim będą mieli możliwość podzielenia się własnymi spostrzeżeniami odnośnie prowadzonej rewitalizacji. Następnie na cyklicznych spotkaniach Komitet Rewitalizacji będzie mógł odnieść się do otrzymanych

ankiet oraz zaproponować stosowne rozwiązania. Po zakończeniu spotkania Komitet Rewitalizacji przygotowuje raport z przeprowadzonego spotkania, który zostanie opublikowany na stronie internetowej Gminy.

11. System realizacji Programu

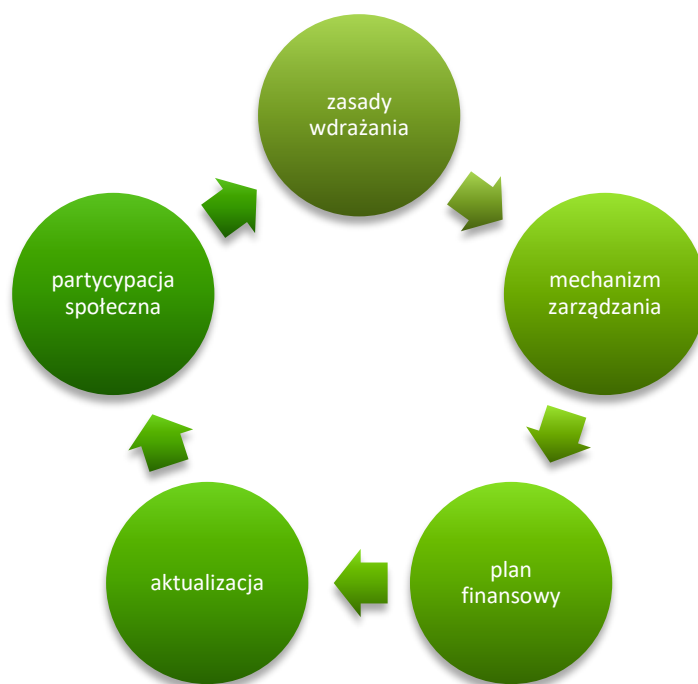
Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem, który określa cele i plany działań na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system wdrażania. Pierwszym etapem wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Świerklany jest przyjęcie Programu stosowną uchwałą Rady Gminy. Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji (Dz.U. 2017, poz. 1023.), projekt niniejszego dokumentu został zaopiniowany przez:

- Zarząd Powiatu Rybnickiego - w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu;
- Zarząd Województwa Śląskiego - w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa;
- Wojewodę Śląskiego - w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa - w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności;
- Komendanta Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku - w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
- Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego;
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych;
- Okręgowy Urząd Górniczy w Rybniku - w zakresie zagospodarowania terenów górniczych;
- Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków - w zakresie form ochrony zabytków.

Jednocześnie na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, ww. organy zostały zobowiązane do przedstawienia zawnioskowanej opinii w terminie 14 dni od dnia doręczenia projektu gminnego programu rewitalizacji. Zgodnie z art. 18 ust. 3 ww. ustawy nieprzedstawienie opinii w terminie zostało uznane za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu gminnego programu rewitalizacji.

Wśród struktur organizacyjnych, które biorą udział w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, wymienić należy dwa typy podmiotów:

- podmioty wykonawcze - jednostki realizujące poszczególne zadania,
- podmioty zarządzające - jednostki nadzorujące oraz koordynujące wdrożenie programu, a przy tym prowadzące monitoring i ocenę programu.

Rysunek 14: System wdrażania GPR dla Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

Za wdrażanie i monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Świerklany jest odpowiedzialny Wójt Gminy Świerklany, we współpracy z:

- Komitetem Rewitalizacji,
- Interesariuszami zewnętrznymi.

Jednym z głównych zadań Programu Rewitalizacji Gminy Świerklany jest powołanie do funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji, który będzie odpowiedzialny za koordynowanie i zarządzanie rewitalizacją. Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji *Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotawczą-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.*

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotawczą-doradczą Wójta. Komitet Rewitalizacji pełni następujące funkcje:

- doradczą;
- opiniotawczą;
- monitorującą;
- ewaluacyjną.

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala w drodze uchwały rada gminy, przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia jego uchwalenia.

Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji, niezwłocznie po uchwaleniu Programu Rewitalizacji, Rada Gminy powinna wprowadzić przedsięwzięcia rewitalizacyjne służące realizacji zadań własnych Gminy, do załącznika do uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej, o którym mowa w art. 226 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.4).

12. Zarządzanie, monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie prowadzony w wydziałach Urzędu Gminy Świerklany w zakresie realizacji poszczególnych projektów natomiast monitoring całości procesu będzie należał do powołanego Komitetu Rewitalizacji. Jego zadaniem będzie bieżący monitoring, polegający na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów oraz realizacji całego Programu, a także sprawdzanie czy wdrażane projekty są zgodne z wcześniejszymi celami i założeniami Programu. Ponadto jednostka ta będzie również odpowiedzialna m. in. za opublikowanie opracowanych wyników sprawozdań na stronie internetowej Urzędu Gminy Świerklany. Komitet Rewitalizacji będzie składał się z pracowników Urzędu Gminy i poszczególnych jednostek organizacyjnych Gminy Świerklany, nie znajdujący się w strukturze Urzędu Gminy. Obejmuje pracowników z dziedziny zagospodarowania przestrzennego, inwestycji, funduszy zewnętrznych, ochrony środowiska oraz przedstawicieli opieki społecznej, zakładu usług komunalnych, straży miejskiej, pod nadzorem Wójta. Zespół składający się z 8 – 10 osób będzie prowadził monitoring wdrażania celów GPR na spotkaniach w cyklu kwartalnym bądź spotkaniach nadzwyczajnych. Obowiązki zostaną przydzielone członkom zespołu zgodnie z zajmowanym stanowiskiem w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych. Decyzje będą podejmowane kolegiałnie.

Efektywne przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych w Gminie Świerklany będzie polegało na monitorowaniu wydatków oraz efektów rzeczowych przedsięwzięć. Monitorowanie będzie obejmować następujące etapy: zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych, opisując postęp i efekty realizowanego dokumentu. Monitoring rzeczowy będzie polegał na pozyskiwaniu informacji o postępach w realizacji zaplanowanych działań, przedstawi efekty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także zapewnieni zgodność z założeniami Programu. Monitoring finansowy umożliwi kontrolę nad finansowymi aspektami inwestycji, będzie podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Ponadto monitoring finan-

sowy będzie oferował pomoc partnerom uczestniczącym w rewitalizacji w uzyskaniu informacji dotyczących możliwych do pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji. Zakłada się, że przynajmniej raz w roku prowadzony będzie monitoring społeczny nad przebiegiem działań rewitalizacyjnych.

Stopień wdrażania oraz postępy w realizacji konkretnych projektów będą monitorowane za pomocą karty monitoringowej projektu. Przedstawiony poniżej wzór karty oceny projektów zostanie wypełniony przez poszczególne podmioty wykonawcze po zakończeniu realizacji projektu. Dzięki takim kartom możliwe będzie monitorowanie rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób przejrzysty i jednoznaczny. Posiadając karty monitoringu projektów już zrealizowanych inwestycji, będzie możliwa ocena ich skuteczności. Ponadto będzie możliwe oszacowanie zagrożeń oraz szans inwestycji o podobnym charakterze. Wszystko to w następnych latach procesu rewitalizacji będzie stanowił doskonały punkt odniesienia do przeprowadzenia monitoringu.

Tabela 19. Wzór karty monitoringu projektu GPR (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

Nazwa projektu		
Opis realizowanych zadań w roku sprawozdawczym		
Podmiot realizujący projekt		
Partnerzy realizacji projektu uczestniczący w zadaniach w danym roku		
Data rozpoczęcia realizacji:		
Data zakończenia realizacji:		
Planowane nakłady finansowe na realizację projektu w trakcie roku	własne	zewnętrzne
Całkowite poniesione nakłady finansowe na realizację projektu:		
Możliwe ryzyka dalszej realizacji projektu		
Propozycje działań minimalizujących ryzyka		

Monitoring jest procesem ciągłym i realizowany będzie od początku wdrażania zapisów programu rewitalizacji, aż do jego zakończenia, a część danych monitoringowych zbierana i sprawozdawana będzie także po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji. Dane zbierane będą w cyklach rocznych oraz w miarę ich dostępności. Kolejne raporty monitoringu przygotowywane będą w latach 2019, 2021, 2023 oraz 2025. Poniżej przedstawiono wykaz wskaźników monitorowania realizacji założonych celów w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI NA LATA 2017-2025

Tabela 20. Wskaźniki monitoringu dla obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie własne)

Lp.	Cele szczegółowe	Wskaźnik monitoringu							
		Nazwa	Rok bazowy	Wartość bazowa	Jednostka	Rok docelowy	Wartość docelowa	Sposób oceny/źródło pozyskanych danych	Częstotliwość pomiaru
1	Ochrona środowiska oraz minimalizacja skutków eksploatacji górniczej	Wzrost % budynków segregujących odpady	2015	97,86	%	2025	98,4	Sprawozdania Urzędu Gminy Świerklany	co 2 lata
2	Regulacja i dbałość o bezpieczeństwo publiczne i w ruchu drogowym	Spadek liczby pożarów i miejscowych zagrożeń	2015	61	szt.	2025	55	Sprawozdania Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku	co rok
		Spadek liczby interwencji prowadzonych przez policję	2015	269	szt.	2025	245	Sprawozdania Komendy Miejskiej Policji w Rybniku	co rok
3	Utworzenie przestrzeni stanowiącej miejsce rekreacji mieszkańców, zabawy dzieci, miejsc do uprawiania sportów i umożliwiające organizację wydarzeń kulturalnych	Spadek liczby pożarów i miejscowych zagrożeń	2015	61	szt.	2025	55	Sprawozdania Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku	co rok
4	Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego	Spadek liczby świadczeń przyznanych ze względu na niepełnosprawność	2015	18	szt.	2025	16	Sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklanach	co rok
		Spadek liczby świadczeń przyznanych ze względu na ubóstwo	2015	34	szt.	2025	31	Sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklanach	co rok
5	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych oraz wzrost ich zatrudnienia	Spadek liczby osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	2015	20	os.	2025	17	Sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku	co rok
		Spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych	2015	33	os.	2025	30	Sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku	co rok
6	Aktywizacja i integracja mieszkańców	Wzrost frekwencji wyborczej	2015	55,32	%	2023	56,87	Ogłoszenie wyników przez PKW	co 4 lata

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji wymaga nadzoru nad postępem prac oraz oceny podejmowanych działań. Istotną rolę w tym procesie pełni ewaluacja. Pozwala ona na obiektywną ocenę podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego działań. Dostarcza informacji zwrotnych o efektach realizowanych przedsięwzięć, dzięki czemu umożliwia zwiększenie ich skuteczności i efektywności.

Zadaniem ewaluacji jest ocena wartości i jakości działań podejmowanych przez Gminę oraz interesariuszy procesu rewitalizacji oraz zweryfikowanie trafności założeń, na których oparte zostały projekty i działania rewitalizacyjne.

Ewaluacji można dokonywać na różnych etapach:

- ex-ante – przed wdrożeniem programu rewitalizacji, w celu stworzenia bazy, do której porównywane będą wyniki ewaluacji po zakończeniu przedsięwzięcia;
- on-going – w trakcie wdrażania programu rewitalizacji, na zakończenie poszczególnych etapów, niosących za sobą pewne wyniki;
- ex-post – po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji, a zatem typowa ocena dokonywana na zakończenie projektu, służąca wskazaniu wyników programu;
- ad hoc – okolicznościowo, doraźnie – dokonywana we wcześniej nieprzewidywanych momentach, realizowana wskutek nagłej potrzeby.

Kryterium	Uszczegółowienie	Przykładowe pytania ewaluacyjne
Trafność	Ocena adekwatności planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań, które zostały zidentyfikowane w diagnozie.	• Czy cele odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom obszaru rewitalizacji? • Czy działania odnoszą się do problemów i zjawisk kryzysowych identyfikowanych w obszarze rewitalizacji?
Skuteczność	Ocena stopnia realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, zaangażowanych instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty.	• Czy cele programu rewitalizacji zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte? • Jakie są sukcesy podejmowanych działań rewitalizacyjnych? • Czy system zarządzania i wdrażania okazał się skuteczny?
Efektywność	Ocena relacji między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi), a osiągniętymi efektami interwencji.	• Czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów? • Czy podobne efekty można osiągnąć przy niższych nakładach finansowych?
Użyteczność	Ocena całości rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję (za-	• Czy pojawiły się pozytywne efekty uboczne?

	równie tych planowanych, jak i nieplanowanych – tzw. ubocznych), odnosząc je do wyjściowej sytuacji oraz wyzwań społecznoekonomicznych, które były przedmiotem interwencji.	• Czy interwencja przyczyniła się do rozwiązania lub zminimalizowania?
Trwałość	Ocena ciągłości efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio- i długookresowej (zatem po zakończeniu interwencji – zwykle w 2–3 lata).	• Czy efekty działania rewitalizacyjnego okazały się trwałe w długim okresie? • Czy efekty działania rewitalizacyjnego odczuwalne są po jej zakończeniu?

Metody i techniki badawcze dobierane są przez Komitet Rewitalizacji w oparciu o wybrane kryteria i, przede wszystkim, określony cel badania ewaluacyjnego. Każda ewaluacja mimo pewnych standardów metodycznych wymaga modyfikacji i dostosowywania metodyki do stawianych pytań i przedmiotów badania.

Pierwszym etapem dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerklany będzie ewaluacja on-going realizowana po kolejnych okresach raportowania monitoringu (2020 r.). Po 3 latach realizacji programu rewitalizacji (on-going) konieczne jest badanie i ocena poziomu realizacji celów programu oraz wskazanie czynników negatywnych i pozytywnych, wpływających na osiągnięty poziom jego realizacji. Wykonana ewaluacja on-going ma pomóc w dokonaniu ewentualnych korekt, które wzmocnią końcowe efekty realizacji programu rewitalizacji. Cykl ewaluacji uzależniony powinien być od potrzeb, tzn. dokonuje się ewaluacji programu rewitalizacji w tych obszarach, które mają poważne problemy z wdrażaniem (sygnalizowane przez wyniki monitoringu). Ewaluacja ta skoncentrowana jest na doraźnych problemach i barierach we wdrażaniu programu rewitalizacji, stąd też jej zakres jest węższy niż ewaluacji ex-post. Polega ona na diagnozie problemów wdrażania i ich przyczyn oraz ma zidentyfikować mechanizmy mogące poprawić płynność wdrażania programu rewitalizacji.

Jeżeli na etapie ewaluacji okaże się, że z jakichś powodów cele nie zostały osiągnięte za pomocą zaplanowanych do realizacji działań, wówczas należy rozważyć aktualizację GPR. Aktualizacja może polegać zarówno na wyznaczeniu nowych celów oraz nowych wskaźników monitoringu, jak i przedstawieniu nowych projektów rewitalizacyjnych, które pomogą osiągnąć założone dotychczas cele. Każdorazowo Aktualizacja GPR powinna zostać przedstawiona do zatwierdzenia w drodze uchwały Radzie Gminy.

Po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji wykonana powinna zostać ewaluacja ex-post. Jej rolą jest podsumowanie krótko- i długofalowych efektów działań, wyciągnięcie wniosków, a przede wszystkim sformułowanie rekomendacji, które posłużą do przygotowania następnych działań i projektów.

13. Powiązania Programu z dokumentami strategicznymi

Poniżej opisano powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z najważniejszymi dokumentami na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

13.1 Powiązania z dokumentami na szczeblu wojewódzkim

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

Obszar priorytetowy A: NOWOCZESNA GOSPODARKA

Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność.

Cel operacyjny 1: Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa;

Cel operacyjny 2: Otwarty i atrakcyjny rynek pracy;

Cel operacyjny 3: Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych;

Cel operacyjny 4: Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.

Obszar priorytetowy B: SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW

Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie.

Cel operacyjny 1: Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa;

Cel operacyjny 2: Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców;

Cel operacyjny 3: Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia Mieszkańców.

Obszar priorytetowy C: PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni.

Cel operacyjny 1: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska;

Cel operacyjny 2: Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi;

Cel operacyjny 3: Wysoki poziom ład przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.

Obszar priorytetowy D: RELACJE Z OTOCZENIEM

Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy.

Cel operacyjny 1: Współpraca z partnerami w otoczeniu;

Cel operacyjny 2: Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego;

Cel operacyjny 3: Region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015

Misją Strategii jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego. Dokument wyznacza 7 celów strategicznych:

Cel strategiczny 1: Tworzenie warunków do powstawania i właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym oraz zawodowym.

Cel strategiczny 3: Wzmacnianie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz zawodowym.

Cel strategiczny 4: Poprawa warunków i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych.

Cel strategiczny 5: Integracja i rozwój regionalnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej o charakterze wielosektorowej struktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności rozwoju pracy socjalnej (w tym nowych zawodów i specjalności).

Cel strategiczny 6: Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny 7: Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

13.2 Powiązania z dokumentami na szczeblu powiatowym

Strategia Rozwoju Powiatu Rybnickiego na lata 2015-2020

W zgodzie ze zidentyfikowanymi uwarunkowaniami oraz przedstawionym zarysem powiatu rybnickiego w 2020 roku sformułowano cele strategiczne oraz uszczegóławiające je cele szczegółowe powiatu rybnickiego jako kombinacja pożądanych stanów i procesów wspierających ich osiągnięcie.

CEL STRATEGICZNY I: Rozwój gospodarczy powiatu rybnickiego

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- 1) Wysoka atrakcyjność inwestycyjna powiatu rybnickiego;
- 2) Rozwój funkcji edukacyjnych warunkujących rozwój gospodarczy powiatu;
- 3) Dynamizacja oferty turystycznej ze szczególnym uwzględnieniem terenów zielonych.

CEL STRATEGICZNY II: Kapitał ludzki o wysokich kompetencjach oraz aktywizacja mieszkańców

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- 1) Upowszechnienie infrastruktury i usług umożliwiających podnoszenie jakości kapitału ludzkiego (ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorczości;
- 2) Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, wzrost znaczenia organizacji pozarządowych i zaangażowanie w inicjatywy lokalne;
- 3) Dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy.

CEL STRATEGICZNY III: Przestrzeń warunkująca jakość życia i pozycję powiatu rybnickiego

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- 1) Bezpieczeństwo mieszkańców wynikające z silnej identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz funkcjonowania służb publicznych;
- 2) Estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni (w tym rewitalizacja) przy zachowaniu dbałości o środowisko naturalne odzwierciedlające oczekiwania i potrzeby społeczne;
- 3) Dostępność usług wspierających rozwój rodzin oraz osób niepełnosprawnych;
- 4) Spójność komunikacyjna (infrastruktura i zrównoważony transport);
- 5) Poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rybnickim na lata 2014-2023

Strategia wyznacza cele strategiczne i cele operacyjne w zakresie: pomocy społecznej, pieczy zastępczej, przemocy w rodzinie, rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych w powiecie, rozwiązywania problemów rynku pracy w powiecie oraz poprawy aktywności społecznej mieszkańców powiatu.

POMOC SPOŁECZNA

Cel strategiczny: Sprawnie funkcjonujący system pomocy społecznej – aktywna pomoc społeczna

Cele operacyjne:

1. Wzmocnienie współpracy instytucji zajmujących się pomocą społeczną.
2. Podniesienie jakości usług świadczonych w ramach pomocy społecznej.
3. Zróżnicowanie form pomocy społecznej.
4. Zwiększenie liczby osób wychodzących z systemu pomocy społecznej.

5. Wdrażanie profilaktyki problemów społecznych.

PIECZA ZASTĘPCZA

Cel strategiczny: Sprawnie funkcjonująca rodzina zapewniająca prawidłowy rozwój dzieci

Cele operacyjne:

1. Wzrost efektywności instytucjonalnego systemu wsparcia rodziny.
2. Wzmocnienie wydolności wychowawczej rodzin biologicznych.
3. Zwiększenie liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej w szczególności w rodzinach zawodowych.
4. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obrębie pieczy zastępczej.
5. Zapewnienie wsparcia specjalistycznego osobom sprawującym pieczę zastępczą oraz dzieciom umieszczonym w pieczy.
6. Poszerzenie zakresu usług świadczonych na rzecz dzieci opuszczających pieczę zastępczą.
7. Budowanie „ponadresortowej” sieci współpracy pomiędzy podmiotami wspierającymi rodzinę.
8. Zacieśnienie i podniesienie efektywności współpracy pomiędzy instytucjami pieczy zastępczej a środowiskiem lokalnym w zakresie wsparcia rodziny.

PRZEMOC W RODZINIE

Cel strategiczny: Sprawnie funkcjonująca rodzina zapewniająca prawidłowy rozwój dzieci

Cele operacyjne:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie efektywności systemu wykrywania przemocy w rodzinie i karania sprawców przemocy.
3. Otoczenie kompleksową opieką ofiar przemocy w rodzinie.
4. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Podniesienie kompetencji i kwalifikacji pracowników instytucji pomocowych zajmujących się problemami rodzin uwikłanych w mechanizm przemocy.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cel strategiczny: Niezależność życiowa niepełnosprawnych mieszkańców powiatu rybnickiego

Cele operacyjne:

1. Wzrost poziomu integracji społecznej osób niepełnosprawnych.
2. Wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
3. Poprawa kondycji psychofizycznej osób niepełnosprawnych.
4. Wzrost efektywności instytucjonalnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych.
5. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW RYNKU PRACY

Cel strategiczny: Optymalny poziom aktywizacji zawodowej mieszkańców powiatu

Cele operacyjne:

1. Ograniczanie skali bezrobocia w powiecie.
2. Wzrost liczby bezrobotnych usamodzielnionych gospodarczo.
3. Współpraca instytucji rynku pracy z przedsiębiorcami w zakresie wzrostu poziomu zatrudnienia.
4. Podniesienie poziomu aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

POPRAWA AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW

Cel strategiczny: Silny sektor organizacji pozarządowych i rozwinięty wolontariat

Cele operacyjne:

1. Rozwijanie współpracy samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi.
2. Monitoring możliwości działania i potrzeb organizacji pozarządowych.
3. Upowszechnianie informacji o działalności organizacji pozarządowych na terenie powiatu.
4. Rozwój wolontariatu.
5. Wspieranie i kształtowanie postaw obywatelskich i prospołeczności.
6. Zróżnicowane wsparcie dla organizacji pozarządowych.
7. Wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia organizacji pozarządowych.
8. Ułatwianie współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi.

13.3 Powiązania z dokumentami na szczeblu gminnym

Strategia Rozwoju Gminy Świerklany na lata 2015-2023

Strategia Rozwoju Gminy przedstawia następującą wizję rozwoju: Gmina Świerklany jest miejscem atrakcyjnym do życia, gwarantującym dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie. Gmina Świerklany jest przestrzenią aktywności mieszkańców, rozwijającej się przedsiębiorczości i silnego środowiska organizacji pozarządowych. Gmina Świerklany jest postrzegana jako kreatywny, wiarygodny i wartościowy partner.

Obszar strategiczny: przestrzeń, środowisko, gospodarka

Cel strategiczny: Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości, spójnej i nowoczesnej infrastruktury technicznej oraz poprawa atrakcyjności inwestycyjnej

Pole operacyjne:

- 1.1. Infrastruktura transportowa i komunikacja
- 1.2. Mieszkalnictwo
- 1.3. Rewitalizacja, dziedzictwo kultury i ład przestrzenny
- 1.4. Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii
- 1.5. Zapobieganie zagrożeniom
- 1.6. Gospodarka wodno-ściekowa
- 1.7. Tereny aktywności gospodarczej

Obszar strategiczny: Infrastruktura społeczna oraz usługi na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców

Cel strategiczny: Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury społecznej i usług

Pole operacyjne:

- 2.1. Przedsiębiorczość i zatrudnienie
- 2.2. Wysoka jakość i dostępność edukacji
- 2.3. Aktywne i zdrowe społeczeństwo
- 2.4. Włączenie społeczne
- 2.5. E-usługi
- 2.6. Turystyka, rekreacja i sport
- 2.7. Usługi czasu wolnego

Obszar strategiczny: Zarządzanie, partnerstwo i promocja

Cel strategiczny: Zapewnienie wysokiej efektywności funkcjonowania samorządu oraz intensyfikacja relacji partnerskich.

Pole operacyjne:

- 3.1. Efektywne zarządzanie
- 3.2. Wielowymiarowe partnerstwo
- 3.3. Promocja gminy

Poniżej przedstawiono spójność pól operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Świerklany z celami Gminnego Programu Rewitalizacji.

Pola operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Świerklany na lata 2015-2023	Cele szczegółowe Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025
Infrastruktura transportowa i komunikacja	Regulacja i dbałość o bezpieczeństwo publiczne i w ruchu drogowym
Gospodarka niskoemisyjna i odnawialne źródła energii	Ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania OZE
Przedsiębiorczość i zatrudnienie	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych
Włączenie społeczne	Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego
Aktywne i zdrowe społeczeństwo	Aktywne i zdrowe społeczeństwo
Turystyka, rekreacja i sport Usługi czasu wolnego	Aktywizacja i integracja mieszkańców
	Stworzenie nowych terenów rekreacyjnych
	Utworzenie przestrzeni stanowiącej miejsce rekreacji mieszkańców, zabawy dzieci, miejsc do uprawiania sportów i umożliwiające organizację wydarzeń kulturalnych
	Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych i terenów zielonych

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklany

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklany wyznacza 5 obszarów interwencji w ramach których wyznaczono cele, kierunki interwencji oraz zadania.

Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza

Cel: Poprawa jakości powietrza na terenie gminy

Kierunek interwencji: ograniczenie niskiej emisji.

Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa

Cel: poprawa jakości życia mieszkańców

Kierunek interwencji: poprawa jakości życia mieszkańców.

Obszar interwencji: ochrona przyrody

Cel 1: poprawa walorów krajobrazu

Kierunek interwencji: utrzymanie terenów zieleni;

Cel 2: poprawa walorów krajobrazu i ochrona przyrody

Kierunek interwencji: ochrona zasobów przyrodniczych.

Obszar interwencji: Gospodarka leśna

Cel: ochrona lasów

Kierunek interwencji: zwiększenie lesistości.

Obszar interwencji: edukacja ekologiczna

Cel: zwiększenie świadomości społeczeństwa

Kierunek interwencji 1: Właściwe postępowanie w zakresie nie spalania odpadów w piecach domowych;

Kierunek interwencji 2: Właściwe postępowanie mieszkańców;

Kierunek interwencji 3: Właściwe postępowanie w zakresie gospodarowania odpadami, spalania odpadów w piecach domowych itp.

Poniżej przedstawiono spójność celi Programu Ochrony Środowiska z celami Gminnego Programu Rewitalizacji.

Cele Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklany	Cele szczegółowe Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025
Poprawa jakości powietrza na terenie gminy	Ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania OZE
Poprawa walorów krajobrazu	Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych i terenów zielonych
Poprawa walorów krajobrazu i ochrona przyrody	Ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania OZE
Poprawa jakości życia mieszkańców	Regulacja i dbałość o bezpieczeństwo publiczne i w ruchu drogowym
	Stworzenie nowych terenów rekreacyjnych
	Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych i terenów zielonych
	Utworzenie przestrzeni stanowiącej miejsce rekreacji mieszkańców, zabawy dzieci, miejsc do uprawiania sportów i umożliwiające organizację wydarzeń kulturalnych

Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Świerklany

Celem sporządzenia zmiany studium jest określenie polityki przestrzennej na obszarze gminy Świerklany na tle uwarunkowań określonych w art.10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wynikających w szczególności ze stanu środowiska przyrodniczego i dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem przedsięwzięć i rozwiązań opartych na potencjale własnym Gminy, a także ustaleń strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Biorąc pod uwagę istniejący stan zagospodarowania, walory lokalizacyjne gminy, presję urbanizacyjną, wynikającą ze złożonych wniosków, ochronę walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, poprawę warunków życia ludności jak również wymagania ładu przestrzennego, "Studium" określa najkorzystniejsze kierunki przeobrażeń i rozwoju przestrzennego Gminy ze wskazaniem obszarów, dla których potrzeby realizacji w/w celów uzasadniają sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dodatkowy cel sporządzenia studium wynika z art. 24 ust 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami w myśl, którego, studium stanowi podstawę do tworzenia gminnych zasobów nieruchomości.

Cele realizacji polityki przestrzennej dla Gminy Świerklany zakładają m.in.:

- aktywizację atrakcyjnych krajobrazowo i komunikacyjnie terenów mieszkaniowych,
- aktywizację i przyrost terenów usługowych i produkcyjno - usługowych,
- budowę ulic i ciągów ruchu pieszego i rowerowego,
- tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych,
- rewaloryzację terenów zdegradowanych,
- kształtowanie otwartych terenów zielonych, w powiązaniu z korytarzami ekologicznymi, w tym utrzymanie i rozbudowa bazy rekreacyjno - sportowej w atrakcyjnym krajobrazowo otoczeniu zbiornika wodnego Podkościele,
- poprawę jakości terenów zdegradowanych, wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i poprawa warunków inwestowania oraz położenie w obszarze europejskiego i krajowego pasma rozwoju,
- poprawa jakości terenów zdegradowanych w Jankowicach i w Świerklanach Dolnych.

Poniżej przedstawiono spójność celów realizacji polityki przestrzennej dla Gminy Świerklany z celami Gminnego Programu Rewitalizacji.

Cele Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Świerklany	Cele szczegółowe Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025
Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych	Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych i terenów zielonych
Kształtowanie otwartych terenów zielonych, w powiązaniu z korytarzami ekologicznymi, w tym utrzymanie i rozbudowa bazy rekreacyjno-sportowej w atrakcyjnym krajobrazowo otoczeniu zbiornika wodnego Podkościele	Utworzenie przestrzeni stanowiącej miejsce rekreacji mieszkańców, zabawy dzieci, miejsc do uprawiania sportów i umożliwiające organizację wydarzeń kulturalnych
Poprawę jakości terenów zdegradowanych, wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i poprawa warunków inwestowania oraz położenie w obszarze europejskiego i krajowego pasma rozwoju	Stworzenie nowych terenów rekreacyjnych
	Regulacja i dbałość o bezpieczeństwo publiczne i w ruchu drogowym
	Poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych i terenów zielonych
Rewaloryzację terenów zdegradowanych	Utworzenie przestrzeni stanowiącej miejsce rekreacji mieszkańców, zabawy dzieci, miejsc do uprawiania sportów i umożliwiające organizację wydarzeń kulturalnych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklany na lata 2016-2023

Strategia wyznacza następujące cele strategiczne i przypisane im cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY 1: Wsparcie osób dotkniętych ubóstwem, w tym wsparcie osób bezrobotnych i ich rodzin w zakresie przeciwdziałania skutkom bezrobocia.

Cele operacyjne:

- Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych,
- Przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia,
- Wsparcie rodziców w wejściu/powrocie na rynek pracy,
- Wsparcie osób dotkniętych ubóstwem w zakresie ograniczenia jego skutków.

CEL STRATEGICZNY 2: Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodzin.

Cele operacyjne:

- Wsparcie rodziców w podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych,
- Wsparcie psychospołecznego rozwoju dzieci i młodzieży,
- Wsparcie osób uwikłanych w przemoc domową,
- Ograniczenie skutków stosowania używek, w szczególności alkoholu.

CEL STRATEGICZNY 3: Ograniczenie wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością.

Cele operacyjne:

- Wsparcie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy w pełnieniu ról społecznych,
- Ułatwienie dostępu do pomocy rodzicom dzieci z niepełnosprawnością.

CEL STRATEGICZNY 4: Wzmocnienie skuteczności Gminy, w tym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w rozwiązywaniu problemów mieszkańców.

Cele operacyjne:

- Zwiększenie wiedzy mieszkańców o wsparciu dostępnym na terenie Gminy i świadczonym przez instytucje i organizacje pozarządowe,
- Wzmocnienie samoorganizacji mieszkańców w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych,
- Wykorzystanie potencjału samoorganizacji osób starszych i wspieranie ich aktywności społecznej.

Poniżej przedstawiono spójność celów operacyjnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami Gminnego Programu Rewitalizacji.

Cele operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	Cele szczegółowe Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	Podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych
Przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia	
Wsparcie rodziców w wejściu/powrocie na rynek pracy	
Wsparcie osób dotkniętych ubóstwem w zakresie ograniczenia jego skutków	Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego
Wykorzystanie potencjału samoorganizacji osób starszych i wspieranie ich aktywności społecznej	Aktywizacja i integracja mieszkańców
Wzmocnienie samoorganizacji mieszkańców w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych	

Wszystkie przedstawione powyżej dokumenty strategiczne, szczególnie te na szczeblu regionalnym i lokalnym, są spójne z Gminnym Programem Rewitalizacji na lata 2017-2025. Projekty rewitalizacyjne zaproponowane w niniejszym dokumencie wpisują się w cele strategiczne i szczegółowe tych dokumentów, które skupiają się wokół aspektów społeczno-kulturalnych, gospodarczych, środowiskowych czy infrastrukturalnych. Wszystkie te działania mają na celu przede wszystkim poprawę warunków życia mieszkańców i walkę z wykluczeniem społecznym, ale także skupiają się na podniesieniu walorów estetycznych przestrzeni oraz zwiększeniu dostępności miejsc przeznaczonych pod sport i rekreację.

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Specjalna strefa rewitalizacji

„Gminny Program Rewitalizacji na lata 2017-2025” nie przewiduje ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji (Dz. U. 2017 r. poz. 1023).

Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

„Gminny Program Rewitalizacji na lata 2017-2025” nie przewiduje wprowadzania zmian w obecnie obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świerklany.

Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

„Gminny Program Rewitalizacji na lata 2017-2025” nie przewiduje wprowadzania zmian w obecnie obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Niezbędne zmiany w Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2013-2017

„Gminny Program Rewitalizacji na lata 2017-2025” nie przewiduje wprowadzania zmian w obecnie obowiązującym Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2018-2022, zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. 2016 poz. 1610).

15. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Śląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w przypadku konieczności jej opracowania.

Zgodnie z pismem WOOŚ.410.377.2017.BM z dnia 24 kwietnia 2018 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach podtrzymuje stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 22 września 2017 r. znak: WOOŚ.410.377.2017.BM uzgadniające brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025”. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie NS-NZ.042.29.2018 z dnia 30 kwietnia 2018 roku poinformował, że w przypadku gdy Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska stwierdzi potrzebę przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, wówczas do Inspektora Sanitarnego należy się zwrócić o określenie ewentualnego zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach administracyjnych w latach 2013-2015 (źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; dane UG Świerklany)	13
Tabela 2. Liczba mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa i płeć (źródło: dane UG Świerklany)	13
Tabela 3. Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach administracyjnych w latach 2013-2015 (źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; dane UG Świerklany)	14
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane UG Świerklany).....	14
Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku)	15
Tabela 6. Charakterystyka bezrobocia na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: PUP w Rybniku)	15
Tabela 7. Wykształcenie osób bezrobotnych na terenie sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PUP w Rybniku).....	16
Tabela 8. Liczba przyznanych świadczeń pomocy społecznej na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane GOPS Świerklany)	17
Tabela 9. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku, z podziałem na sołectwa (źródło: GOPS Świerklany)	18
Tabela 10. Liczba uczniów wraz z liczbą oddziałów w placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)	19
Tabela 11. Frekwencja wyborcza na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PKW).....	22
Tabela 12. Frekwencja wyborcza na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PKW).....	22
Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany).....	23
Tabela 14. Gospodarka odpadami na terenie Gminy Świerklany w latach 2014 i 2015 w podziale na sołectwa (źródło: UG Świerklany)	24
Tabela 15. Wskaźniki opisujące obszar zdegradowany (źródło: Diagnoza zjawisk negatywnych sporządzona na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Świerklany).....	31
Tabela 16. Wskaźniki charakteryzujące obszar rewitalizacji (opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.).....	33
Tabela 17. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.) ...	38

Tabela 18. Indykatywne środki finansowe z podziałem na źródła finansowania [zł] (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	75
Tabela 19. Wzór karty monitoringu projektu GPR (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.).....	84
Tabela 20. Wskaźniki monitoringu dla obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie własne).....	85

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie powiatu rybnickiego na tle województwa śląskiego (źródło: www.gminy.pl)	10
Rysunek 2. Położenie Gminy Świerklany na tle powiatu rybnickiego (źródło: www.gminy.pl)	10
Rysunek 3. Podział Gminy Świerklany na sołectwa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.).....	11
Rysunek 4. Liczba mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)	13
Rysunek 5. Masa wyrobów azbestowych na terenie sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: dane UG Świerklany).....	25
Rysunek 6. Podział Gminy Świerklany na sołectwa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.).....	27
Rysunek 7. Obszar zdegradowany Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.).....	31
Rysunek 8. Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	32
Rysunek 9. Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany (źródło: opracowanie CDE Sp. z o.o.).....	37
Rysunek 10. Obszar tzw. Podkościela (źródło: UG Świerklany)	42
Rysunek 11. Potencjał rozwojowy w zakresie mobilności (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	43
Rysunek 12. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	64
Rysunek 13. Komplementarność międzyokresowa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	71
Rysunek 14: System wdrażania GPR dla Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	82

Załączniki

Załącznik I - Diagnoza zjawisk negatywnych sporządzona na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Świerklany;

Załącznik II - mapa przedstawiająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych całego obszaru rewitalizacji;

Załącznik III - wzór formularza zgłaszania uwag do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;

Załącznik IV - wzór formularza zgłaszania uwag do projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2017-2025”.